

Berounský, Daniel

Mytická vyprávění

In: Berounský, Daniel. *Archaická tibetská literatura : (7.–10. století)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, pp. 73-137

ISBN 978-80-210-6358-7; ISBN 978-80-210-6361-7 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/128570>

Access Date: 20. 03. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Mytická vyprávění

Uvedení

Jestliže se předchozí části dotýkaly literatury, kterou lze v případě tunchuangských dokumentů bezpečně datovat před polovinu 11. století, a v případě skalních nápisů či stél i daleko dříve, v následující části tomu tak nebude. Bude se zabývat texty pocházejícími ve své dochované podobě z doby po 11. století, a tedy po císařském období. V případě níže představených textů se lze důvodně domnívat, že přinejmenším jejich části či jádro mají svůj původ v době daleko starší, tedy v císařském období dějin Tibetu. To však zůstává v konkrétních vyjádřeních otevřenou otázkou.

Tato část je uvedena názvem „mytická vyprávění“. Výraz mýtus je však třeba chápat pouze jako zastřešující název užívaný v našem evropském prostředí. V kontextu Tibetu je pojmem problematickým, v tibetštině nelze nalézt nějaký jeho ekvivalent, Tibeťané sami neznají nic analogického obecnému výrazu mýtus. To, co je v této části jen obecně nazývané mýtem, mívalo v Tibetu rozličné funkce a pro jejich porozumnění je vždy třeba mít na paměti roli daného vyprávění v konkrétním kontextu.

Při bližším náhledu se ukazují být pro archaický Tibet důležité zejména dva druhy narativní tradice, které budou v této části představené.

První z nich jsou vyprávění líčící původ tibetských císařů či původ Tibeťanů. Jeden z výše představených stručných textů nalezených v Tun-chuangu (*Původ a genealogie císaře*, PT 1038) odkazuje k mnoha existujícím verzím podání o původu tibetského císaře a jeden ze skalních nápisů (*Nápis v Kongpo*) mimoděk zmiňuje jednu z jeho verzí. Oba texty jsou však velmi stručné. Prvním příkladem genealogického mýtu o původu prvního tibetského císaře bude daleko podrobnější text dochovaný v jedné z raných historických kronik. Ta uvádí i svůj původní zdroj, oficiální záznam o tibetských císařích (*Bod kyi yig tshang*), datovatelný do konce císařského období. Text kroniky je nejdelší dochovanou parafrází tohoto kdysi oficiálního textu.

Druhým příkladem genealogického mýtu bude ojedinělý text o původu Tibeťanů, který ve své konkrétní podobě pochází evidentně z doby pozdější. Je však podrobným

líčením, které je v mnohých směrech v souladu s předchozím vyprávěním o původu tibetských císařů, a také zmíněného tunchuangského textu i skalního nápisu; zaměřuje se však na původ Tibeťanů, ne tibetského císaře. Pochází pravděpodobně z lidového prostředí a je poukazem k tomu, jak prvky z archaické oficiální literatury (v tomto případě genealogický mýtus o původu prvního císaře) přežívají v ústní tradici a lidovém prostředí.

Jinou narativní tradicí, která zde byla zahrnutá pod vágní výraz mýtus, jsou vyprávění o původu rituálu. Ve starém Tibetu tvořila evidentně důležitou součást rituálu, který bez ní nedával mnoho smyslu. Z tungchuangských dokumentů lze za takový žánr považovat texty výše představené jako *Mýtus o koni a jaku* (ITJ 0731), *Úpadek šťastného věku* (ITJ 0733) a *Věky úpadku* (ITJ 0734).

V této části budou představená dvě vyprávění, která se dochovala v textech tradice *bönu*. Ta podle dnešních znalostí přejala většinu ústředních konceptů buddhismu, utvářela se pravděpodobně v 10.–11. století, a je nazývána „věčný bön“ (*gyung drung bon*).

V níže představených vyprávěních buddhistické představy nehrají žádnou roli a přestože se v nich objevují reference o *bönu*, ty se zdají být v jiném významu než v rámci zmíněné monastické tradice. Jejich různocnění a časté anomálie v ortografii odkazují k ústní tradici jako jejich primárnímu nositeli.

Mýtus o původu tibetského císaře

Tato podkapitola představí nejpodrobnější dochované podání mýtu o původu prvního tibetského císaře tak, jak se objevuje v buddhistické kronice *Rozsáhlý původ Učení v Indii a Tibetu sestavený učeným Deu* (*Mkhas pa lde'u mdzad pa'i rgya bod kyi chos 'byung rgyas pa*), pocházející pravděpodobně ze 13. století (Mkhas pa lde'u 1987). Tato raná buddhistická kronika obsahuje parafrázi podrobnějších a především starších textů, které pravděpodobně pocházejí z doby konce císařského období (tj. 9. století).

V úvodu k této pasáži kroniky se konstatuje, že čerpá ze souboru pěti textů, které obsahovaly daleko podrobnější oficiální zápisy týkající se tibetských císařů. Ty jsou zmiňované i v jiných starších kronikách pod souhrnným jménem *Tibetské záznamy* (*Bod kyi yig tshang*). Obsahovaly v první části pojednání o nebeské genealogii císaře sestoupivší-

ho na zem (*Stod lha rabs*) a *Líčení putování císaře po 27 místech* (*Gshegs rabs nyi shu rtsa bdun*) jako součást prvního svazku z pěti, nazvaného *Zápis o rozšíření božstev* (*Yi ge lha gyes can*). Po tomto prvním svazku měly následovat čtyři texty líčící místa sídel jednotlivých božstev, seznamy žen, potomků a předků tibetských císařů, atp. Jako celek jsou někdy nazývané „Pět čän“ (tj. pětice spisů s čän v názvu, *Can lnga*). Názvy těchto děl se objevují v různých zápisech a nelze je jednoznačně přeložit bez značné míry spekulativní interpretace (podrobněji viz Karmay 1994):³⁷

1. *Jige Lhagječän* (*Yi ge lha gyes can*)

Tato část obsahovala genealogický mýtus o nebeských předcích prvního tibetského císaře (*Stod lha rabs*) a poté jeho putování po 27 místech Tibetu (*Gshegs rabs nyi shu rtsa bdun*).

2. *Zangma Žugralčän* (*Zangs ma bzhugs ral can*)

Byla jakýmsi seznamem jednotlivých božstev a míst, ve kterých sídlí. Poté následoval seznam potomků prvního tibetského císaře.

3. *Tabma Gucegčän* (*Ltab ma dgu brtsegs can*)

V devíti okruzích tento text pojednával o tibetských císařích, jejich otcích, manželkách, ministrech či místech jejich úmrtí.

4. *Zingpo Gongöncän* (*Zing po mgo sngon can*)

Spis obsahoval nejednotně uspořádané příběhy na různá témata.

5. *Sangba Čhaggjačän* (*Gsang ba phyag rgya can*)

Tato část obsahovala různé zajímavosti formou otázek. Například, který z císařů byl zabit, který z nich byl slepý, atp.

Indicie podle všeho nasvědčují, že tyto texty byly oficiálními záznamy sahajícími svým vznikem snad do zmíněného 9. století, a jednalo se tedy o rané kronikářské dílo. Jiné pozdější historiografické texty vzniklé do 13. století je poměrně často zmiňují. Jsou to například tibetské kroniky: *Velký původ nauky zvaný Vítězná korouhev Učení a sestavený Deu Džosem* (*Chos 'byung chen mo bstan pa'i rgyal mtshan lde'u jo sras kyis mdzad pa*, Lde'u jo sras 1987), *Pět svitků* (*Bka' thang sde lnga*, U rgyan Gling pa 1986), a kronika z tradice bönu *Všechna přání plnící klenot, pokladnice výkladů* (*Bshad mdzod yid bzhin*

³⁷ Kronika *Dbā' bzhed* je zmiňuje pod poněkud odlišnými názvy: 1. *Yi ge lha gyes can*, 2. *'Dab ma (ltab ma) dgu brtsegs can*, 3. *Zing po sna tshogs can*, 4. *Gsang ba phyag rgya can*, 5. *Spun po can*.

nor bu, viz Haarh 1969, str. 407–414). V nich se však předloha parafrázuje s daleko menším detailem a názvy jednotlivých částí se objevují v odlišných zápisech.

Náhle se však v pozdějších kronikách po 13. století reference o tomto souboru textů ztrácejí. Je tak možné, že v této době již nebyly rozšířené. Vytěsnění zejména rozsáhlého mýtu o sestupu císaře z nebe na zem lze v pozdějších buddhistických kronikách připsat prosazení se poměrně naivního podání o původu prvního tibetského císaře z Indie, které například zmiňuje i v češtině dostupná kronika *Zrcadlo králů* (*Rgyal rabs gsal ba'i me long*, viz Sönam Gjalchän 1998, str. 55–56). Ty se inspiroují indickými líčeními a pokoušejí se odvodit rod prvního tibetského císaře z rodu indických panovníků. Tyto autoritativní buddhistické kroniky začínají o tomto sestoupení císaře z nebe náhle referovat jen okrajově. V nepříliš podrobných zmínkách hovoří o tom, že existuje i podání o sestupu císaře z nebe za pomoci provazu nazývaném *mu* (*dmu/rmu*) a náhle o něm referují jako o tradici *bönu*. To však neodpovídá skutečnosti, neboť se vzácnou výjimkou mýtu z kroniky Dagpa Rinčhen Lingdag (*Grags pa rin chen gling brag*, překlad viz Berounský 2011), který je v mnoha detailech specifický, ani kroniky *bönu* podrobný mýtus neobsahují. Zdá se tak, že tu máme co do činění se zvykem buddhistických autorů po 11. století připisovat vše, co není původem z Indie, právě tradici *bönu*.

Ovšem s původem náboženství *bön* se spojuje mnoho dosud nevyjasněných okolností. Starší texty z Tun-chuangu zmiňují zaříkavače *bönpo* (*bon po*) a kněží *šen* (*gshen*) soustředěné kolem kultu tibetského císaře, ovšem nelze nalézt nijakého potvrzení, že by se tato tradice nazývala *bönem*. Zdá se tak, že tato náboženská tradice beze jména mohla koexistovat vedle buddhismu po jeho rozšíření v 8. století.³⁸

Když se v 10.–11. století vynořila monastická tradice *bönu* (nazývaná „věčný bön“, *g.yung drung bon*), už v nejranějších textech této tradice se objevují ústřední koncepty zřetelně analogické buddhistickým. Tato monastická tradice *bönu* zná svůj ustanovitel'ský mýtus soustředěný kolem bájně postavy Šenraba Miwo (*Gshen rab mi bo*), údajného zakladatele této tradice. Někteří tibetologové zastávají názor, že monastickou tradici *bönu* je třeba chápat jako velmi odlišnou od starého bezejmenného náboženství (Blezer 2011, Stein 2010). Ovšem objevují se i jiné názory, že se tato monastická tradice utvářela

³⁸ Například pohřební rituál králů je zastoupený v dokumentech z Tun-chuangu texty bez buddhistického vlivu zmiňujícími četné zvířecí oběti a buddhismem prosáklým textem bez zmínek o zvířecích obětech. Poslední jmenovaný se však zdá zachovávat strukturu předešlých textů, interpretuje je v buddhistické terminologii a vynechává problematické prvky včetně zvířecích obětí (srov. Lalou 1952).

již v císařské době a vychází ze starého tibetského náboženství stejně tak, jako z buddhismu (Karmay 2009).

Propracovaný mýtus o zakladateli *bönu* Šenrabu Miwo lze při současném stavu bádání doložit teprve po 11. století. Jeho nepřilíš konzistentní počátky se objevují v textu *Dodü* (*Mdo 'dus*), ale ucelený příběh až v *Zermig* (*Gzer mig* či *Mdo dri med gzer mig*), jehož části mohou pocházet z 11. století (Karmay 1975). Jeho vznik je tak možné přisoudit nově se utvářející monastické tradici *bönu*. Je epického charakteru a mohl být právě oním důvodem, proč se kroniky monastického *bönu* příliš detailně nezmiňují o mytickém podání o prvním tibetském císaři. V leccems v nich totiž nalezneme analogie. Je tedy možné předpokládat jistý přeliv prvků narativního podání o tibetských císařích do nově utvořeného uceleného příběhu o Šenrabu Miwo.

Obr. 13: Šenrab Miwo v textu *Bönri karčhag* (*G.yung drung phun tshog*)

Šenrab Miwo, obdobně jako první tibetský císař, měl podle daného textu sestoupit z nebe a spojuje se analogicky níže přeloženému podání o tibetském císaři s rody nebeských bytostí *mu* (*rmu/dmu*). Není to jedinou podobností, například hagiografie *Zermig* (*Gzer mig*) líčí návštěvu Šenraba Miwo v tibetském kraje Kongpo a potlačení místních

démonů. Podobnou epizodu zná i líčení spojené s prvním tibetským císařem přeložené níže. Takové analogie by mohly poukazovat k důvodům, proč ani kroniky monastického *bönu* nezmiňují detailně tento mýtus o původu prvního tibetského císaře. Překrývá se totiž svými prvky s líčením o životě Šenraba Miwo.

Je mnoho důvodů domnívat se, že právě mýtus o prvním císaři mohl být považovaný za jádro náboženských představ soustředěných kolem kultu tibetských císařů.

Níže přeložený text prozrazuje v mnohých detailech náboženské představy předbudhistického Tibetu. V kosmogonickém líčení se objevuje velké množství nebeských bytostí, které stojí za stvořením silně vertikálně nahlíženého světa. Pro staré tibetské představy byly evidentně důležité příbuzenské vztahy. Jejich objasnění je hlavním poselstvím daného mýtu. Vylíčením příbuzenských vztahů se odhaluje i identita jednotlivých postav bájně genealogie, včetně prvního tibetského císaře.

Nebe je podle mýtu tvořené třinácti patry, posléze text jmenuje ještě dvě dodatečné vrstvy nebe. Podzemí se skládá též z třinácti vrstev. Nebe je obývané dvěma druhy bytostí.

Obr. 14: Obvazování mohly z šípy provazem *mu* (Amdo, Gängja, foto: autor 2000)

Prvními z nich jsou *ča* (*phyva*). Tyto bytosti zmiňují i mnohé texty z Tun-chuangu, nicméně bez větších detailů. Výraz *ča*, zapisovaný jen s drobnou změnou (bez *wa zur* jako *phyva*) dodnes figuruje v autochtonních tibetských rituálech, často překrytý buddhistickými koncepty. Jsou to zejména rituály přivolávání *ča* a *jang* (tib. *phyva g.yang 'gug*). V těchto rituálech tvoří *ča* pár s *jang*, a tak je tomu již v několika věšteckých manuálech nalezených v Tun-chuangu. *Čha* je zřetelně spojované s lidmi a *jang* zejména se zvířaty. Tyto dodnes důležité koncepty lidového náboženství by se daly zhruba přeložit jako „dobrý osud“ (*phyva*) a „hojnost“ (*g.yang*). I dnes se v tibetštině používá výraz pro věštce, který zní doslova „znalec *ča*“ (*phyva mkhan*).

Obr. 15: Nän na kresbě z textu Bönri karčhag (*G.yung drung phun tshogs*)

Bytosti druhu *ča*, které pravděpodobně souvisí s tímto konceptem „dobrého osudu“, stojí za stvořením celého světa. Nicméně v jisté fázi níže přeloženého líčení se náhle objevují jiné nebeské bytosti nazývané *mu* (*rmu/dmu*).

Výraz *mu* zůstává záhadným. V dialektu oblasti Gjalrongu (*Rgyal mo tsha ba rong*) se tak dnes nazývá nebe. Podle některých pramenů jsou *mu* i jedním ze čtyř prvotních

rodů Tibetu. V níže přeloženém textu, stejně jako v některých pramenech z Tun-chuan-gu, jsou *mu* nebeské bytosti. Z různých náznaků vysvítá, že jejich sídlo bylo nad třinácti patry nebe, nicméně poté se objevuje zmínka o sedmém (tedy prostředním) patře nebe, ve kterém sídlí „potomek *mu*“, budoucí tibetský císař Ňathi Cänpo. Oproti bytostem *cha* se *mu* objevují začasť jako bytosti zlověstné a nebezpečné, nicméně není jasné, zda toto není spojené s náhledem na jejich charakter až dodatečně a s postupem času.

S bytostmi *mu* se spojují zejména zázračné zbraně. Ty jsou tibetským oblíbeným motivem, který se již objevil v podání o císaři Digum Cänpo z *Tibetské kroniky*. Mimoto je lze nalézt v podání o Šenrabu Miwo, v eposu o Gesarovi a v neposlední řadě ve spojení s pozdějšími mýty o tzv. „válečných božstvech“ (*dgra lha*). V tunchuangských věšteckých textech se často objevuje zmínka o „provazu *mu*“. Podle níže přeloženého textu to byl spolu s „žebříkem *mu*“ dar prvnímu tibetskému císaři, s jehož pomocí sestoupil na zem. Tento „provaz *mu*“, zřetelně symbolizující sepětí s rituálně čistým nebem, se dodnes objevuje v lidovém prostředí při svatebních obřadech či při rituálech spojených s lokálními božstvy. Při svatebních obřadech je uvazován nevěstě k temeni hlavy a při rituálech u „mohyl“ (*la btsas*) lokálních božstev zřetelně symbolizuje jednotu dané komunity. Po přiložení velkých šípů do mohyly dedikované lokálnímu božstvu jsou v severovýchodním Tibetu (Amdu) všechny šípky ovázané provazem, kterému se dodnes říká „provaz *mu*“.

Jinými bytostmi často zmiňovanými v následujících mýtech jen v narážkách jsou *ňän* (*gnyan*). Dodnes se tak často nazývají některá lokální božstva Tibetu (např. známé horské božstvo provincie Cang: Ňänčhen Thanglha /*Gnyan chen thang lha*). *Ňän* znamená v tibetštině také něco nebezpečného či vyvolávajícího bázeň. V dnešních rituálních textech k lokálním božstvům se často objeví zmínky o *ňän* vody, dřeva, kamene, atp. Tyto texty často zmiňují prohřešky vůči bytostem *ňän* ve smyslu víření vody, sekání dřeva či rozbíjení kamene. Daný výraz může pojmenovávat i divokou ovci s mohutnými rohy (Argali, *Ovis ammon*) a je otevřenou otázkou, jakým způsobem ji lze vztáhnout ke zmiňným bytostem.

Níže přeložený genealogický mýtus začíná zmínkou o bytosti, která je zřetelně na počátku stvoření světa. Přestože tak text výslovně nehovoří, okolnosti i jméno naznačují, že je beztvář. Její jméno by se dalo přeložit jako „Čha – Znalec prvotního“ (*Phyva ye mkhyen chen po*). Dává tak tušit, že se projevuje pouze jako „znalost“ či „vědění“.

V pozoruhodném kosmogonickém podání vyvstane z beztvaré bytosti třináct pater nebe „jako domů“ a třináct pater vespod „jako podušek“. Od této chvíle bytosti nabývají tvarů.

Následující jádro genealogie nebeských předků prvního císaře obsahuje postavy zmiňované v narážkách některých textů z Tun-chuangu. Toto podání je však daleko detailnější. Nejprve přichází na řadu devatero bytostí s názvem *thenche* (*then che*) ve jménech. V jiných textech se objevují v poněkud jiných zápisech, což znemožňuje jednoznačnou interpretaci jejich jmen. *Then* může znamenat „přivádět“, ale také „přebývat“. Nicméně jejich působení je zřejmé z jejich jmen, objevují se v nich mraky (*sprin*), déšť (*char*) a rosa (*zil*).

Následuje postava Jabla Dalduga (*Yab lha brdal drug*), která je v souladu s texty z Tun-chuangu prapředkem prvního tibetského císaře. Toto detailnější podání uvádí i jeho tři sourozence, mezi nimiž je krajně důležitý jeho bratr Ode Gungjal (*'O de gung rgyal*). Všichni čtyři bratři pocházejí z rodu bytostí *čha*. Po prohře v kostkách byl Ode Gungjal spolu se svým dalším bratrem předurčený k sestupu na zem. Měl mít podle tohoto podání množství žen a ještě větší množství potomků. Důležité je, že tato postava genealogie má být přímým předkem devíti horských božstev Tibetu, která v dalším seznamu jmenuje spolu s jejich matkami, ale obecněji i otcem „lokálních božstev“. Jeho jméno je zmiňované v textech z Tun-chuangu (ITJ 0734, 0740) a zdá se tak, že i v archaických dobách mělo toto božstvo výsadní místo. Jeho jméno je totožné s dnešní horou v kraji Olkha (*'Ol kha*), která je známá pod stejným jménem Ode Gungjal. Je dnes záhadou, proč tato hora, evidentně tak významná v archaických dobách, velmi záhy ztratila na důležitosti a nefiguruje v pozdějších seznamech důležitých hor Tibetu. Její dnešní význam nelze srovnávat s horou Kailás (*Gangs ti se*), Mačhen Pomra (*Rma chen spom ra*), Šelkar Ri (*Shel dkar ri*) – které příliš nezmiňují archaické prameny – či Nänčhen Thanglha (*Gnyan chen thang lha*), která je naopak známá i archaickým pramenům pod jménem Thangla Jaržur (*Thang la yar bzhur*).

Tomu by opět mohly napovídat indicie v níže přeloženém textu. Ten se zmiňuje, že tento „otec horských božstev“ Ode Gungjal byl na zemi známý pod jmény, ve kterých se objevuje „kukačka“ (*Lha khu yug mang skyes*) a „jedlík masa“ (*'O la sha zan*). Druhé jméno naráží možná na krvavé oběti, což může být hypoteticky jedním z důvodů pozdějšího potlačení významu dané hory.

Je možné si připomenout i výše zmíněný text z Tun-chuangu, který referuje o třech různých podáních o původu tibetského císaře (PT 1038). Jedno z nich spojuje podle tohoto textu původ prvního tibetského císaře s „jedlíkem masa“, který byl „pánem hor“ a „*ča*“. Lze vznést hypotézu, že míří možná k této postavě Ode Gungjala či jiné, která s ním v tomto níže předloženém podání splývá.

První císař Tibetu a horská božstva jsou bratřenci. Ovšem mýtus zde představovaný přináší zajímavé detaily. Jabla Daldug má sedm synů (a osmou dceru). Obdobně dokumentům z Tun-chuangu je přímým předkem prvního tibetského císaře jeho čtvrtý prostřední syn Thibarkji Duncchig, jehož jméno by se dalo přeložit jako „Prostřední *Thi* – Sedmero Spojující“ (*Khri bar kyi bdun tshigs*). Zajímavé detaily hovoří o tom, že ohrožoval své starší i mladší bratry a byl proto poslaný ke strýci, vládci bytostí *mu* (*rmu*). Náhle se tu tedy vynořují už zmíněné nebeské bytosti rodu *mu*, které jsou příbuzné rodu *ča*.³⁹

Právě od strýce, vládce říše *mu*, získá první císař zázračné zbraně. Mezi dary se objeví i „provaz [rodu] *mu*“ a „žebřík [rodu] *mu*“, za pomoci kterých první císař sestoupí na zem.

Dané podání obsahuje mnoho jmen božstev i lokalit, z nichž jen některé je dnes možné dnes identifikovat. Na jedné straně hojnost vlastních jmen přináší obtíže, na straně druhé je pro badatele významným zdrojem informací. Přes mnohé nejasnosti je detailním podáním objasňujícím vztahy mezi množstvím autochtonních tibetských bytostí božských i démonických.

Další cennou informací přinesenou následujícím líčením je v jiných podáních chybějící reference o kdysi existujícím epickém a poměrně rozsáhlém líčení o putování prvního císaře po 27 lokalitách Centrálního Tibetu. Přestože tento text je pouhou parfrází a zmiňuje tak jen ve stručnosti některé epizody vedle seznamu jmen daných míst, zdá se, že šlo původně o soubor vyprávění, který svým charakterem nemusel být vzdálený třeba eposu o Gesarovi či líčení života Šenraba Miwo (zejména v textu *Zermig*).

³⁹ Ve starších textech nalezených v Tun-chuangu jsou přítomné názvy obou těchto rodů. Jeden z dochovaných textů je dokonce dialogem mezi vyslancem bytostí *ča* a *mu* (PT 126).

Překlad

Genealogie vrchních bohů (*Stod lha rabs*) a Líčení putování císaře po 27 místech (*Gshegs rabs nyi shu rtsa bdun*)

Nejprve, zhruba [v čase], kdy se ještě neobjevily eóny (kalpy), vznikl Čha Jekhjen Čhenpo (*Phyva ye mkhyen chen po*). Objevil se z popudu bytostí čha. Z něj vznikla [by-tost] zvaná Khoma Dodžä Legpä Hordug (*Kho ma 'bro rje'i legs pa'i hor drug*). Ale byla přítomná jen její vůně tváře, záblesky očí⁴⁰ a povlávání vlasů hlavy. Zafoukala do prostoru mezi nerozdělené nebe a zemi a nebe a země se oddělily. Navrch se vztyčilo třináct pater nebe jako domů. Dospodu se rozvinulo třináct pater podušek. Nebe a země byly spojené ve schráně (*ga'u*) a uvnitř ní vzniklo bílé a černé světlo. Bílé drželo existující a černé neexistující. Z obou; vyzařování i shlukování; vznikli zlatý žlutý květ a tyrkysový modrý květ. Zlatý žlutý květ působil jako zdroj otce, tyrkysový modrý lotos působil jako zdroj matky. Z vyzařování otce i pohlcování matky vzniklo božstvo jménem Pán vznikání Khadang Kjolmä (*Srid pa'i lha'i rje kha dang skyol med*). Z jeho spojení s matkou Jingki Kjolmä (*Dbyings kyi skyol med*) vznikl syn Praotec Namla Karsum (*Mes rnam la kar gsum*).

Z něj a jeho ženy čha jménem Jethen (*Ye then*) vznikl syn Karma Jolde (*Skar ma yol lde*). Ten dal [spolu se ženou] Juri Čhugmo (*G.yu ri phyug mo*) vzniknout “čtyřem příbuzným synům rodu božstev”: Karnam Gjalwa (*Dkar nam rgyal ba*), Tingju Karpo (*Lting rgyu dkar po*), Lhathi Šelkar (*Lha khri shel dkar*) a Thačhung Cercer (*Tha chung rtser rtser*). Tingju Karpo odešel být božstvem východního kontinentu Vidéha. Karnam Gjalwa odešel být božstvem západního kontinentu Gódáníja. Lhathi Šelkar odešel být božstvem jižního kontinentu Džambudvípy. Thačhung Cercer odešel být božstvem severního kontinentu Uttarakuru.⁴¹

Z božstva Lhathi Šelkar vznikla trojice příbuzných “božstev písň” (*mgur lha*): Vnější Božstvo Thogkar (*Phyi lha thog dkar*), Prostřední Božstvo Planoucí Světlo (*Bar lha 'od 'bar*) a Vnitřní Božstvo Gulgjal (*Nang lha gul rgyal*). Tito tři plivli slinu svých jazyků do nebe a z ní se stal bílý mrak podobající se malému kousku plsti. Uprostřed něj vznikl bílý člověk s tyrkysovými rohy. Bylo mu dáno jméno Namthenče (*Gnam then che*). Jeho

⁴⁰ ? *Spyan gye (sgyes) sgros ma*.

⁴¹ Tedy kontinenty podle buddhistické kosmologie. Tato pasáž prokazuje ojedinělý vliv buddhismu.

synem byl Günthenče (*Rgun then che*), jeho synem Thinthenče (*Sprin then che*), jeho synem Zilthenče (*Zil then che*), jeho synem Čarthenče (*Char then che*), jeho synem Mongthenče (*Mong then che*) a jeho synem Namla Rongrong (*Gnam la rong rong*).

Ten (tj. poslední z nich) měl spolu s Jalča Mating (*Dbyal cha ma ting*) syna Jab Tagča Jaljol (*Yab stag cha yal yol*). Nad třináctým patrem nebe je čtrnácté jménem Khajel (*Kha yel*, „Vývod“), patnácté je Tengmer (*Steng mer*, „Vrchní okraj“), a tam sídlil v paláci vytvořeném z patera drahých kamenů. Základy paláce byly ze železa a rohy byly ozdobené zlatem. Cimbuří bylo z křišťálu a achátu. Povrch střechy byl z tyrkysu, čtyři věže z lastur. Měl devět pater a byl vytvořený z křišťálu. Při pohledu zvně bylo vidět dovnitř a při pohledu zevnitř bylo vidět vně. Uvnitř byl na trůnu z nejrůznějších drahých kamenů usazený Jab Tagča Jaljol. Oblečený byl do zlatého kožešinového pláště s křišťalovými rukávy a tyrkysovými lemy ...(?)⁴² V ruce držel zlatou berlu.

Z jeho spojení se ženou Ccheza Khjäkhjud (*Tshe za khyad khyud*) se zrodila příbuzná „čtyři božstva vznikání“: Jablha Daldug (*Yab lha brdal drug*), Čhalha Damčhen (*Phya lha bram chen*), Gjala Dongnam (*Rgya la 'brong nam*) a Ode Gungjal (*'O de gung rgyal*). Ti hráli v kostky o to, kdo z nich zůstane v kraji bohů a kdo z nich přejde do kraje lidí. Rozložili na kraji zeleného trávníku bílou látku⁴³ a v prstech rukou potřásli kostku s devíti dírkami. Za zvuku *gja gjä deng deng* hodili kostku. Jablha Daldug a Čhala Damčhen vyhráli. Mladší dva prohráli. Gjala Dongnam odešel k božstvům poddaných lidí v Číně. Narodilo se mu devět synů: Khaö Gjalwa (*Kha 'od rgyal ba*), Daö Gjalwa (*Zla 'od rgyal ba*), Dakjilha (*Grags kyi lha*), Dung Dukjidže (*Drung grus kyi rje*), Khode Sangpa (*Kho de sang pa*), Khuphang Gjalwa (*Khu 'phangs rgyal ba*), Gusor Čhugpo (*Dgu sor phyug po*), Khadang Čhenpo (*Kha dang chen po*) a Gargardže (*Gar gar rje*).

Onen nazývaný Ode Gungjal pobýval chvíli v nebi a počal s devíti bohyněmi Thanga (*Thang nga*) 901 synů. Bylo jich více než padajících kapek deště a stal se tak otcem všech drobnějších božstev [nebe]. Když pobýval v meziprostoru, byl božstvem Ōlha Dengdeng (*'Od lha 'brengr 'brengr*). S devíti [bytostmi] Thanga meziprostoru zplodil synů více než je částic prachu hory Méru a stal se tak otcem všech drobných božstev [meziprostoru]. Když došel na pevnou zemi, byl zvaný buď Khujug Mangkje (*Khu yug mang skyes*), nebo

⁴² Věta není srozumitelná: *spu tshar pa re re la dmag skya re 'ong ba gcig* („z každého trsu chlupů vzchází vojenský...?“).

⁴³ *Bzhams po dkar po* (?).

Olha Šazän ('*O lha sha zan*). Stal se přítelem osmi druhů bytostí země. Stal se božstvem poddaných lidí a je otcem devíti božstev.⁴⁴

Synem z jeho spojení s Khuza Khuma (*Khu bza' khu ma*) je první z nich – Jarlha Šampo (*Yar lha sham po*). Když dorazil do kraje Černého Čim devíti údolí, se ženou Khaza Hormän (*Kha za hor sman*) počal druhého syna Čimlha Thenccho ('*Chims lha than tsho*). Se ženou Čimo Jagngomadon (*Phyi mo g.yag sngo ma don*) počal mladšího syna Jelha Čikar (*Dbyes lha spyi dkar*) a staršího Dola Gangbu (*Gro la gang bu*). Se ženou Čhaza Thongmän (*Bya bza' mthong sman*) počal staršího syna Cang Lhadar (*Rtsang lha dar*) a mladšího Calha Čheu (*Rtsa lha bye'u*). Se ženou Thanga Thang (*Thang nga thang*) počal syna Daglha Gampo (*Dvags lha sgam po*). Přešel do kraje démonů *sin* a spolu s démonkyní Sinza Jarčama (*Srin bza' dbyar lcam ma*) počal syna Thangla Jaržur (*Thang la yar bzhur*). Přešel do kraje Kongpo a se ženou Thanga Kongmothar (*Thang nga kong mo thar*) počal syna Kongla Dejag (*Kong la de yag*). Poté měl se ženou Čhabma Monmo Thang (*Chab ma smon mo thang*) syna Gamlhä Lhase (*Sgam lha'i lha sras*).

Starší z bratrů Jablha Deldrug se stal pánem všech božstev nad třinácti patry nebe. Ve výšce měl moc nad odplatou za provinění, slavný byl ozdobami nižší sféry, měl moc nad obětinami jídla.⁴⁵

Z jeho spojení s ženou Mucunkji Män (*Rmu btsun kyi sman*) vzešlo osm bratrů a sešter. Vrchní trojici starších byli: Ronrong Colpo (*Rong rong tsol po*), Thiga Tagzig (*Khri rga stag gzigs*), Thenccho Zodang (*Then tsho zo brang*). Spodní trojici mladších byli: Lhedže Gungcän (*Lhe rje gung rtsan*), Lhedže Thogcän (*Lhe rje thog rtsan*) a Lhedže Zindag (*Lhe rje zin gdags*). Sedmým byl Thibarkji Duncchig (*Khri bar kyi bdun tshigs*). Osmou byla sestra Thanga Lhamo (*Tha nga lha mo*).

Rongrong Colpo měl ze spojení se ženou Muza Thingkhug Män (*Rmu bza' mthing khug sman*) devatero synů, kteří se stali božstvy země Žang-žungu: Gegö (*Ge god*), Medur (*Me dur*), Cchanglha (*Tshangs lha*), Phadum (*Pha 'brum*), Macche (*Rma tshes*), Phodang (*Pho brang*), Ma Gegö (*Rma ge god*) a Jočhal (*Yo phyal*).⁴⁶

⁴⁴ Tj. devíti božstev hor Tibetu, reprezentujících Tibet jako celek. V pozdější tradici jsou známá jako „devatero božstev vzniku [světa]“ (*srid pa chags pa'i lha dgu*) a jejich seznam je poněkud odlišný.

⁴⁵ Nejisté: *Mtho la yogs kyi mnga' bdag/ sma byings kyi rgyan rkyen/ za ma phud kyi mnga' bdag go/*.

⁴⁶ Deváté chybí.

Thiga Tagzig měl ze spojení se ženou Langza Thima (*Glang bza' khri ma*) patero synů-sourozenců, kteří se stali božstvy země Sumpa: Uräl (*'U ral*), Čungzung (*Cung zungs*), Agä (*A gad*), Igä (*I gad*) a Dakjang (*Da kyang*).

Thencho Zodang měl ze spojení se ženou Olmaza Tongdemän (*'Ol ma bza' stong lde sman*) potomky, kteří se stali božstvy kraje Argjä (*'Ar bryad*).

Pokud jde o mladší tři sourozence, Lhedže Gungcän měl ze spojení se ženou Tongza Čocho Män (*Stong bza' cho cho sman*) sedm potomků: Božstvo lace (*la rtsas*) navrchu, Božstvo duce (*gru rtsas*) vespod, Božstvo kraje, Božstvo vršku pevnosti, Božstvo vnějšku a Božstvo vnitřku spolu s Božstvem vchodu.

Obr. 16: Ňathi Cänpo na kresbě v textu *Bönri karčhag* (*G.yung drung phun tshogs*)

Lhedže Togcän měl ze spojení se ženou Canglešö Män (*Gtsang le shod sman*) devět potomků „Vznešených Božstev“: Paltongce (*Dpal stong rtse*), Paldzing (*Dpal rdzing*), Lhapho (*Lha pho*), Paltapho (*Dpal rta pho*), Paldung Thangdung (*Dpal mdung phrang mdung*), Palboche Hedag (*Dpal po che he brag*), Palding Čangding (*Dpal 'bring lchang 'bring*) a Paldžug Tingdžug (*Dpal 'jug ting 'jug*).⁴⁷

⁴⁷ Jeden do devíti schází.

Lhedže Zindag měl spolu se Saldžonmou (*Gsal 'jon ma*) potomky: božstvo pole Cchangpa (*Tshangs pa*), božstvo vody Čangjug (*Byang yug*), božstvo hutné [země] Monbu (*Mon bu*), vnitřní božstvo Kajacänpo (*Ka ya rtsan po*, muž. r.), vnitřní božstvo Mujacänmo (*Mu ya brtsan mo*, žen. r.), božstvo dítěte Cchelha Mangpo (*Tshes lha smang po*). Těchto šest bylo za času vůdců (*dpon skabs*) přivedeno do Balkhadug (*Sbal kha drug*).

Co se týče rozšíření [rodu] sestry Mo Thanga Lhamo (*Mo thang nga lha mo*), z ní vzešlo desatero žen – vnitřních božstev a Thigmo (*'Khrig mo*) s devíti syny.

Co se týče Thibarkji Duncchiga, ten byl vyhnán do kraje *mu*, a je to onen Duncchig, jehož synem je Ňathi.⁴⁸ Trápil otce a starší bratry navrchu, trápil i spodní matku a mladší syny. Prikázali mu: „Odejdi do kraje strýce!“⁴⁹ Ale když neposlechl, dali mu množství vzácností spolu se sedmi ochránci; bratry Lourinčhen (*Blo'u rin chen*); božstva jeho těla Lhagaja (*Lha ga ya*) a Muja (*Mu ya*), božstvo Vola s bílými rohy a lasturu Pharpo Pharchung (*'Phar po 'phar chung*). A on tedy odešel nad třináct pater nebe ke strýci z matčiny strany, Vládcí rodu *mu* (*Rmu rje btsan po*), do jeho kraje Ngamdang Čangdang (*Ngam 'brang lchang 'brang*) a usadil se tam.⁵⁰

Ve strýcově kraji *mu* byly tři sestry Thangthang (*Thang thang*). Nejstarší z nich byla De Mude Cänmo (*Dre rmu dre btsan mo*) a ta počala s Thibarkji Duncchigem syna. Ten se ozval z jejího lůna: „Hej! Když půjdu v matce nahoru, umře. Když půjdu dolů, syn bude znečištěný. Otevři na svých zádech palác!“ Tak ji požádal. Prošel prostorem u pravé lopatky a vyšel z krku (=ňa) matky. Proto mu bylo dáno jméno Ňathi Cänpo (*Gnya' khri btsan po*).

Prostřední sestra Decün Mumo (*Dre btsun rmu mo*) zplodila spolu s Mibön Lhabön (*Mi bon lha bon*) a Gjadong Tamčhenpo (*Rgya 'brong tam chen po*) dva syny: Čhimä Šenkji Mugjalccha (*'Chi med gshen kyi rmu rgyal tsha*) a Čeu Šenkji Čhagkarccha (*Ce'u gshen kyi phyag dkar tsha*).

Nejmłodší sestra De Mude (*Dre rmu dre*) zplodila s Tangsa Lagonbu (*Stang sa bla mgon bu*) syna. I on se ozval z jejího lůna: „Když půjdu nahoru, matka zemře. Když pů-

⁴⁸ Věta je zmatečná: *Bar gyi bdun tshig te rmu yul bshugs te sras ni gnya khri gar gyi bdun tshigs te*.

⁴⁹ Text uvádí „kraj Žang-žung“ (*yul zhang zhung*). Z pokračování je však zřejmé, že má dojít ke strýci (*zhang*), který sídlí v kraji bytosti *mu*. (srov. Karmay 1998, str. 298).

⁵⁰ Karmay hovoří o sedmém stupni nebe, to však z textu nelze vyčíst, *ibid.*, str. 299.

jdu dolů, syn bude nečistý. Otevři bránu žeber!“ A protože byl porozený branou žeber, bylo mu dáno jméno božstvo žeber Karma Jolde (*Rtsibs kyi lha skar ma yol sde*).⁵¹

Ze spojení otce Jabgang Khjähkjü (*Yab gangs khyad khyud*) a matky Jumun Thabthib (*Yum mun thab thib*) vzešli synové – patero božstev těla lidí: z těla zrozené božstvo těla Degu (*Bre dgu*), ze srdce zrozené božstvo života Ňamčhen (*Nyams chen*), z krku zrozené božstvo písně Čangžur (*Byang zhur*), z jazyka zrozené božstvo jazyka Phulpo (*'Phul po*), z páteře zrozené božstvo páteře Gurbu (*Gur bu*).⁵²

V onom čase nebylo devět otců tibetského kraje schopno udržet říši dvanácti knížectví. Sešli se na shromáždění, při kterém prohlásili: „Musíme hledat pravdivého pána s magickou mocí a zázračnými schopnostmi, kde by mohl být?“ Z meziprostoru se ozval božský hlas: „Hej! Jestli si černohlaví tibetští poddaní přejí vládce, v sedmém patře nebe je kraj *mu* zvaný Ngamdang Čangdang a v jeho zlatém paláci s tyrkysovou střechou sídlí potomek bohů, vnuk bytostí *mu*, božský pán jménem Ňathi Cänpo. Přizvěte ho, aby se stal pánem černohlavých lidí!“

Když se shodli, že ho přivolají, znovu se ozval z nebe hlas: „Hej, devatero poddaných otců Tibetu! Nikdo jiný ho nemůže přivolat než syn Pána země, Božstvo žeber Karma Jolde. Jeho požádejte.“ Když tak učinili, Božstvo žeber Karma Jolde se obrátil na pána Ňathi Cänpa: „Hej! Pane Ňathi Cänpo! Tam dole na hutné zemi v kraji Laga Lingdug (*La ga gling drug*) je devatero poddaných, otců Tibetu a nemají pána. Všichni prohlašují, že jsou pánové.⁵³ Na nebi, kde není jaků, jsou všichni s dlouhými rohy považováni za jaky. Když se hutné zemi nedostane vláhy, stane se nepotřebnou. Když se koni nedostane péče, bude jako rozpadlý útes. Přijď být pánem oněm bez pána! Přijď být pánem opuštěným jakům. Přijď pečovat o zanedbaná zvířata!“ Pán Ňathi Cänpo odvětil: „Dole na zemi je množství různých starostí. Jsou tam krádeže, jed, nenávisť, nepřátelství, démoni *dön*, lži, démoni *si*, démoni *cän*,⁵⁴ proklínání, křivost [a jaci]. Ne, nepůjdu tam!“ To pronesl a odmítl tak učinit.

⁵¹ Božstvo stejného jména již bylo zmíněné v předcházejících pasážích.

⁵² Text uvádí *tshig lha* „božstvo slova“, což je ovšem nepravděpodobné. Jiný text dotýkající se těchto božstev uvádí *tshigs lha gyur bu* (Karmay – Nagano, 2002, str. 6), *gur bu* zde uvedeně lze přeložit „čtverec“ či „malý stan“, což však nedává příliš smyslu. Pravděpodobnější je interpretace ve smyslu slova *sgur ba* (sehnout se). Není jasné, proč Karmay tuto pasáž ve svém shrnutí vynechává.

⁵³ *Kha thogs kun ni rje* – *Kha thogs* čtu ve smyslu *kha gtogs*.

⁵⁴ Text obsahuje *can*, to ovšem zřetelně nedává smysl, opravuji tedy na *btsan*.

A [Karma Jolde] se znovu ozval: „Na krádeže je odplata, na nenávisť je láska, na jed jsou léky, na nepřátele je jejich zajetí, na démony *dön* jsou božstva, na lež je pravda, na démony *si* a *cän* jsou způsoby jejich potlačení, na proklínání jsou způsoby osvobození z nich, na křivost je přímost, na jaky jsou zbraně. My dva jsme blízkých ohňů (tj. příbuzní).⁵⁵ Dřevina *seva*⁵⁶ hoří dobře, maso od kostí chutná dobře, oblečení z ovčí vlny je teplé (tj. být na straně příbuzného je příjemné). Prosím tě tedy, aby ses stal vládcem lidí bez vládce, abys byl pánem jakým bez pána.“ On souhlasil a dostal otcovy drahocennosti: ? *ri sji mgon bu* pro tělo, božstva Tygra a Jaka spolu se zlatými božskými syny, sedmero drahocných ochránců Lou a božstvo Vola s bílými rohy.

Obr. 17: Posvátné místo Bönri. Napravo (s nápisem Lhari) je Lhari Gyangto/Gyangdo, místo údajného sestupu Ňathi Cänpa (Text *Bönri karčhag*, G.yung drung phun tshogs)

Od strýce z rodu *mu* dostal tyto vzácné dary: pancíř *mu* Odrážející, helmu *mu* – Na způsob *mu*, skvělé kopí *mu*,⁵⁷ štít *mu* – Dosahující navrch, meč (?) Křišťalové jezero Lan-

⁵⁵ *Me'u nye, me'u* je doslova „ohýnek“, *nye* je „blízký“.

⁵⁶ *Se ba*, trnitý keř připomínající růži.

⁵⁷ *Zangs g.yag* „měděný jak“ čtu jako *bzang yag*. Ovšem tento výraz je nejasný, podle Karmaye označuje „rubín a ostrost“ (Karmay 1972, str. 351–352), překlad „skvělé“ je pouze v pravděpodobném velmi obecném smyslu.

gccho s tváří potomka *mu* (?), žebřík *mu* s devíti stupni, provaz *mu*.⁵⁸ Matka *mu* věnovala následující vzácnosti: tyrkys [bytostí] *ñän* planoucí světlem, oheň planoucí sám od sebe, vodu nesoucí sebe samu, mlýnský kámen, který sám od sebe mele, pánev pražící sama od sebe, samospletený provaz, samonaplňující se misku. Otec *mu* dal tyto vzácnosti: samodující mušli, samostřílejší luk, samovystřelující šíp, samonavlékač pancíř, samodržící štít, samovrhající se kopí, samopřizívajícího se kuchaře, samomíchátko, kněze vůni Dumbu (*Ldum bu*) a pohřebního kněze⁵⁹ Narla (*Nar la*).

O tom, jak sestoupil [na zem], se vypráví v sedmadvaceti částech. Když se vydal přes devatero vrchů a devatero průsmyků, muž Cche (*'Tshe mi*) naň položil travinu *cche*, lastura Pharpo Pharchung zadula, on se chytil rukou provazu *mu*, a s chodidly na devíti stupních žebříku *mu* zázračně sestupoval nebem. To je první část.

Poté se otevřela klenba nebe. A když se pročistil prostor mraků, spatřil hutnou zemi. Mezi spatřenými horami nebylo vyšší a pevnější hory než Gjangdo (*Gyang mdo*). Mezi spatřenými pláněmi nebylo rozlehlejší a lépe uspořádané než čtverec Kongšul Semo (*Kong shul se mo*). Mezi spatřenými kraji nebylo lepšího a úrodnějšího než Čtyř částí Jarmo (*Yar mo rnam bzhi*). Mezi nomádkými pastvinami nebylo lepších než Tři části Jamdog (*Yam 'brog rnam gsum*). Mezi řekami nebylo čistších než modré Cangpo (Brahmaputra, *Gtsang chab*) a Šamčhu (*Sham chu*).⁶⁰ Odešel do Tyrkysového kraje Jamkhang (*G.yu yul g.yam khang*).

Poté odešel do Dangpa v Tyrkysovém kraji (*G.yu yul drang pa*), pak do Bardo Tyrkysového kraje (*G.yu yul bar do*). Dále odešel na východ do Lado (*La do*). V oné chvíli se mu poklonil duch *ñän* skalního útesu Gor (*Gor*) otřesením – *gongegong!* Duch *ñän* stromu Sekjer (*Se skyer*) se poklonil a zachvěl se – *jedeje!* Vodní duch *ñän* Luma (*Lu ma*) se mu poklonil a voda se zamodrala – *silili!* Poté odešel do Gjang Thogthog Jang (*Gyang thog thog yangs*). Dále odešel do Ladum Gjangdo (*Bla 'brum gyang mdo*). Odešel pak do Nagma Čacchangčän (*Nags ma bya tshang can*). Poté odešel do k Mule Dumšing (*Mu le grum shing*).

⁵⁸ Čtení je nejisté: *Rmu 'brang zangs yag /? bzang yag/ rnam byin no*. *Rmu 'brang* tu zřetelně stojí pro *rmu thag* (provaz *mu*), neboť níže se ho král „chytá“ při sestupu na zem. Ovšem daný výraz zůstává záhadným.

⁵⁹ Namísto *dar gshen* čtu *dur gshen*.

⁶⁰ Tato pasáž formou odpovídá části dokumentu z Tun-chuangu (PT 1286, řádek 40–41).

Tam se mu postavili démoni *sin*.⁶¹ Démoni *sin* z Džang a Kongpo se spojili⁶² a objevili se tam se zdviženým červeným trojúhelníkovitým praporem démonů *sin*. Sedm bratrů, drahocenných Lou, ochránilo [císařovo] tělo. Vůl s bílými rohy naostřil své rohy a bil je jimi. Lastura Pharpo Pharchung sama zadula. Pancír se sám navlékl, štít se sám uchytil. Meč a krátký nůž samy bodaly, kopí se samo vrhalo. Luk se sám natahoval a skvělý šíp sám vystřeloval. Tím vším byli démoni z Džang a Kongpo pobiti. Hora zrudla roztroušenými těly, jezero ztmavlo rozvířenou krví.

Od Stromu Mule Dumšing bylo vystřeleno pět šípů. Jak jeho čtyři prsty pustily [tětivu luku], dostalo se mu rady od [božstva] Gamlha (*Sgam lha*).⁶³ Božský syn Gamlha pravil: „Přišels nyní, abys byl pánem tohoto kraje. Ať se po stínu rozlije slunce!“ Esenci svého sémě seslal jako vítr a ta se usadila do lůna Tagpa Tingrum (*Stag pa ting rum*). Narodil se z něj syn božstva Lha Ödag (*Lha 'od grags*) zvaný Gungzig (*Gung gzigs*) a ten se stal zaříkávačem Ňathi Cänpa.

Jeho náhradní matka⁶⁴ Dožal Kjiding (*Dro zhal skyid lding*) zdvihla máslovou lampičku [jako dar] a mocnost jeho oka zazářila světlem. Jeho náhradní otec Doza Kjegjal (*Gro za skyed rgyal*) mu předložil „(?) roh míry hodné dávných“.⁶⁵ On odložil božský světelný oděv a oblékl si lidský oděv z jemného hedvábí. Přestal požívat božskou potravu a začal jíst lidské pochoutky.⁶⁶ Přestal pít božský nektar a začal pít lidské nápoje ze zeleně a rýžový *čhang*.

Poté odešel do Mijulgi Thing (*Mi yul gyi 'thing*).⁶⁷ Poté odešel k jezeru Ccho Dangko (*Mtsho dang sko*), k Červené skále (*Brag dmar*), do Lama Dangma Dingču (*Bla ma dangs ma 'bring bcu*), Dogmo Dogmo Dogñen (*Dogs mo dog mo dog nyen*), Ňagñi Gjabmar

⁶¹ ...*Srin gyi dgra mdos byung te*. Význam nejistý, čtu *mdos* jako *mdor*.

⁶² *Kha g.yel nas...*, *g.yel* ve smyslu „souhlasit, uzavřít přísahu“.

⁶³ Tj. poslední z božstev hor, potomků Ode Gungjala.

⁶⁴ Výraz *ma ma* znamená vesměs chůvu, dává najevo že měla být jeho „lidskou matkou“ a stejně chápu i výraz *pha ba* jako „lidský otec“. První jméno se nápadně podobá chůvě z tunchuangského mýtu o králi Digum Cänpo.

⁶⁵ Tento překlad výrazu *ru tshod sngar ran* je nejistý. Karmay ho ve své parafrázi zmiňuje bez překladu a v poznámce uvádí, že *ru tshod* může být starý tibetský výraz pro koleno. Zde pokus o překlad rozumí *ru* jako „roh“ (zvířecí), ale stejně tak může znamenat vojenský oddíl. Nabízela by se i oprava (vzhledem k hojným zřejmým chybám v textu) na *ru mtshon* – „vojenskou standartu“. Karmay záhadně pozměňuje i *sngar* na *snyar* (Karmay 1998, str. 303).

⁶⁶ Překlad není doslovný, zdá se být jen jisté, že jde o jídlo: *lha gsang gang bu spangs nas mi gsang snar mo gsol*.

⁶⁷ Místo v dnešním Kongpu, na soutoku řek Ňangču a Brahmaputry (Karmay 1992, str. 218).

(*Nyag nyi rgyab dmar*), pevnosti Jenkhar (*Yen mkhar*) v Dagpo, Ngala Jamagong (*Nga la g.ya' ma gong*), Šingnag (*Shing nag*) v Dagpo. Poté došel do Dala Godug (*Bra la sgo drug*).

V té době na místě Bükji Damna (*Bud kyi bram sna*) potkal tři zubožené chlapce s ozdobami z ptačího peří na těle. Tyto tři chlapce poslali Monpové⁶⁸ jako zlé znamení. Chytili je a odvedli, ale protože nerozuměli jazyku Monpů, sami jednoho z nich pojmenovali Jižní Nagaber (*Lho na ga ber*), dalšího Ňagčang Kaber (*Snyags lchang ka ber*). Třetí z nich se v Horním Ňangu schoval, když ho nechali venku. Uprchl do údolí Loro (*Lo ro*). Poté sestoupil k pevnosti Horkji Damkhar (*Hor kyi 'gram mkhar*). Toho pojmenovali Zlý Špinavec z Horního Ňangu (*Myang gong ngan le btsog*) a stal se praotcem [obyvatel] Ňangu. Zbylí dva, kteří zůstali, jsou praotci [rodů] Lho (*Lho*) a Ňag (*Snyags*).⁶⁹

Z Dala Godug (*Bra la sgo drug*) poté odešel na východ do Dinglung (*'Bring lung*), poté do Denga Damna (*Dre nga bram sna*), Lhalung Tagpa (*Lha lung stag pa*), Lumo Čangpa (*Klu mo sbyang pa*), Jarkhjim Sogka (*Yar khyim sog ka*), Khjimbu Gorgor (*Khyim bu gor gor*), Cangthü Sum (*Rtsang thud gsum*), Cändang Gobži (*Tsan dang sgo bzhi*) a do Phar-po Zodang (*'Phar po zo brang*).

Poté postavil svou pevnost těla Junbu Lagang (*Yun bu bla sgang*), podrobil si krále Sumpašanga (*Sum pa shang*) a prokázal tak své zázračné schopnosti.

Dále postupně získal dvanáct drobných knížectví. Stal se vládcem černohlavých lidí; opatrovníkem a pánem zvěře s hřívou.

Transliterace textu

Stod lha rabs, Gshegs rabs nyi shu rtsa bdun

(*Lde'u chos 'byung*, str. 224–233)

dang po bskal pa bas bskal srid pas ma srid tsam na/ phya ye mkhyen chen po bya ba gcig srid pa phya yis bskos te byung/ de las kho ma 'bro rje'i legs pa'i hor drug ces pa gcig srid/ de'i zhal gyi ngad pa spyan gyi sgros ma/ dbu skra phyar phyor tsam gcig gnas pa ste/ gnam sa cha ma phyed kyi bar du btab pas/ gnam sa cha phyed de/ gnam rim pa bcu gsum

⁶⁸ Monpové (Mon pa) jsou kmenem při jižní hranici etnického Tibetu, z pohledu Tibeťanů primitivních. Z tibetského pohledu to nejsou jen příslušníci kmene nazývaného Monpa, ale pod tuto kategorii často zahrnují veškeré tibeto-barmské kmeny z nižších nadmořských výšek, zpravidla pralesní lidi v Arunáčal Pradéši, atp.

⁶⁹ Podle Karmaye se vztahují k rodům *Lho* a *Rngegs* zmiňovaným v tunchuangském dokumentu PT 1038 (Karmay, str. 302).

ni khang rim khang du yas phub/ sa rim pa bcu gsum ni gdan rim gdan du mas gting/
 gnam sa ga'u kha sbyor de'i nang du 'od dkar nag gnyis su srid/ dkar po yod kyi kha 'dzin/
 nag po med kyi kha 'dzin/ yod med gnyis kyi 'phro 'du las/ gser gyi me tog ser po dang/
 g.yu'i me tog sngon por srid/ gser gyi me tog ser pos yab kyi rgyu byas/ g.yu'i pad ma sngon
 pos yum gyi rgyu byas nas/ yab yum gnyis kyi 'phro 'du las/ srid pa'i lha rje kha dang skyol
 med bya ba srid/ de dang yum dbying kyi skyol med srid pa'i sras/ mes rnam la gar sum du
 srid/ de dang phyba ba ye than ma ru srid pa'i sras skar ma yol lde/ de dang g.yu ri phyug
 mo srid pa'i sras lha rabs mched bzhi srid/ dkar nam rgyal ba/ lting rgyu dkar po/ lha khri
 shel dkar/ tha chung rtser rtser dang bzhi srid/ lting rgyu dkar po char lus 'phags po'i lhar
 gshegs/ dkar nam rgyal ba/ nub ba lang spyod kyi lhar gshegs/ khri shel dkar po lho 'dzam
 bu gling gi lhar gshegs/ tha chung rtser rtser byang sgra mi snyan gyi lhar gshegs/ khri shel
 dkar po las rje'i mgur lha mched gsum srid/ phyi lha thog dkar/ bar lha 'od 'bar/ nang lha
 gul rgyal gsum du srid/ de gsum gyi ljags kyi mchil ma gnam du gtor ba las/ sprin dkar
 phying chung tsam gcig chags/ de'i dkyil na dung gi mi pho dkar po la/ g.yu'i rwa chag gang
 skyes pa gcig tu srid/ de la ming btags pa gnam then che/ de'i sras rgung then che/ de'i sras
 mong then che/ de'i sras gnam la rong rong/ de dang dbyal cha ma ting du bshos pa'i sras
 yab stag cha yal yol zhes bya/ de gnam rim pa bcu gsum/ kha yel dang bcu bzhi/ steng mer
 dang bco lnga'i steng pho brang rin chen sna lnga las grub pa/ rmang gzhi lcags la byas pa/
 zur bzhi gser gyis spras pa/ ba gam shel dang mchong/ kha khyer g.yu'i pad/ lcog bzhi dung
 la byas pa/ thog ni shel gyis dgu ris su phub ste/ phyi nas bltas na nang gsal/ nang nas bltas
 pas phyi gsal ba'i nang na/ rgyu rin po che sna tshogs kyi khri steng na/ yab stag cha yal yol
 tsam gcig sku ma thang gser gyi slag chen la/ shel gyi phu dung can/ g.yu'i cha ga can/ spu
 tshar pa re re la dmag skya re 'ong ba gcig sku la gsol/ phag na gser gyi 'gying 'khar bsnam
 nas bzhugs so//

de dang yum tshe za khyad khyud bshos pa'i sras/ srid pa'i lha rabs mched bzhi 'khrungs
 te/ yab lha rdal drug/ phyba lha bram chen/ rgya la 'brong nam/ 'o de gung rgyal/ lha rabs
 mched bzhi lha yul du gang sdod/ mi yul du gang bzhud sho btab pas/ gsing ma sngo mtha'
 ru bzhams po dkar po btangs nas/ cho lo mig dgu de phyag gi sor la bkri/ rgya rgya 'bren
 'bren zhe sho btab pas/ yab lha brdal drug dang/ phyba lha bram chen gnyis rgyal/ gcung
 gnyis pham ste/ rgya la 'brong nam rgya mi mangs kyi lhar gshegs/ sras dgu 'khrungs te/
 kha 'od rgyal ba/ dgu sor phyug po/ kha dang chen po/ gar gar rje dang dgu'o//

ò de gung rgyal bya ba de/ nam mkha' 'phrul tsam na bzhugs pa'i/ gnam kyi thang nga dgu dang bshos pa'i sras dgu brgya rtsa gcig 'khrungs so/ /char babs pa'i grangs bas mang ba'i lha bran kun gyi yab mdzad do/ /bar snang la bzhugs pa'i tshe 'od lha 'brengr 'brengr ngo/ /bar gyi thang nga dgu dang bshos pa'i sras ri rab kyi rdul phran bas mang ba'i lha bran kun kyi yab mdzad/ sa dog la gshegs pa'i tshe/ lha khu yug mang skyes zhes kyang bya/ ò lha sha zan zhes kyang bya/ sa sde brgyad kyi tshis mdzad/ mi mangs kyi lhar gshegs/ lha dgu'i yab lags so//

khu bza' khu ma dang bshos pa'i sras/ yar lha sham po dang gcig 'chims yul nag po dgu sul du byon nas/ khab kha bza' hor sman dang bshos pai sras 'chims lha than tsho dang gnyis/ khab phyi mo g.yag sngo ma don bshos pa'i sras/ gcen rtsang lha dar/ gcung rtsa lha bye'u/ khab thang nga thang dang bshos pa'i sras/ dwags lha sgam po/ srin yul du gshegs nas srin bza' sbyar lcam ma dang bshos pa'i sras thang la yar bzhur/ kong yul du gshegs nas thang nga kong mo thar dang bshos pa'i sras kong la de yag de nas chab ma smon mo thang dang bshos pa'i sras sgam lha'i lha sras so//

phya lha bram chen mgon btsun phya'i lhar gshegs te/ phya lcam dral drug la phya mi mkhyen chen po phya bu yang dkar/ phya bu nga brang dkar/ bya rje zo zo/ sring mo phya lcam ma dang/ phya lcam 'brug mo ma dang drug go//

gcen yab lha brdal drug de gnam rim pa bcu gsum gyi steng na lha thams cad kyi rje mdzad/ mtho la yogs kyi mnga' bdag/ sma (dma') byings kyi rgyan rkyen/ ya ma phud kyi mnga' bdag go//

de dang yum rmu btsun gri sman du bshos pa'i sras/ lcam sring brgyad la/ yar kyi gcen gsum/ rong rong rtsol bo/ khri rga stag gzigs/ than tso zo 'brang ngo// mar gyi gcung gsum la lha rje gung rtsan/ lha rje thog rtsan/ lha rje zin gdags so// khri bar gyi bdun tshigs dang bdun no// sring mo tha nga lha mo dang brgyad do//

rong rong rtsol po dang/ khab rmu bza' mthing khug sman du bshos pa'i sras mched dgu la/ zhang zhung gi lhar gyes te/ ge khod/ me dur/ tshangs lha/ pha 'brum/ rma tshes/ pho 'brang rma ge khod/ pho phyal lo/ /khri kha stag gzigs dang khab glang bza' khri mar bshos pa'i sras mched lnga sum pa'i lhar gyes te 'u ral/ cung zungs/ a gad/ i gad/ da kyang ngo/ / than tsho zo 'brang dang khab 'ol ma bza' stong sde sman du bshos pa'i sras 'ar brgyad kyi lhar gyes so//

mar gyi gcung gsum/ lha rje gung rtsan dang khab stong bza' cho cho sman du bshos pa'i sras mched bdun la/ mtho la rtsas kyi lha/ sma gru rtsam kyi lha/ yul gyi yul lha/

*mkhar gyi rtse lha/ phyi lha dang nang lha/ sgo lha dang bdun no/ /lha rje thog rtsan dang
khab gtsang le shod sman du bshos pa'i sras dpal lha dgur gyes te/ dpal stong rtse/ dpal
rdzing dang/ lha pho dang/ dpal rta pho dang/ dpal mdung 'phrang mdung dang/ dpal po
che he brag dang/ dpal 'bring lcang 'bring dang/ dpal 'jug ting 'jug go//*

*lhe rje zin gdags dang bsal 'jon ma bshos pa'i sras/ zhing lha tshangs pa/ chu lha byang
yug/ dog lha mon bu/ ka ya rtsan po'i nang lha/ mu ya btsan po'i nang lha/ tshes lha smang
po'i bu lha'o/ /de ltar drug ni dpon gyi skabs na sbal kha drug tu 'dren no/ /sring mo thang
nga lha mo las gyes pa ni/ nang lha yum bcu dang 'khrig mo bu dgu'o//*

*bar gyi bdun tshigs te rmu yul (du) bshugs te sras ni gnya' khri gar (bar) gyi bdun tshigs
te/ yar yab dang gcen la gnod/ mar yum dang gcung la gnod nas/ zhang zhung yul du song
zhig bka' bsgo ste 'gor ma nyan pa la dkor gyi rnam pa mang po dang/ sku srung blo'u rin
chen mched bdun dang/ sku lha lha ga ya dang mu ya dang/ lhe glang ru kar dang/ dung
'phar po 'phar chung dang (bcas) byin nas gnam rim pa bcu gsum gyi steng du zhang po
rmu rje btsan po'i yul ngam 'brang lcang 'brang du gshegs te bzhugs so//*

*zhang rmu yul gyi thang thang gi sras mo mched gsum la/ phu mo dre rmu dre btsan
mo dang khri gar (bar) gyi bdun tshigs bshos pa'i sras des yum gyi lhums nas gsol pa/ kye
yum gcig yar gshegs na ni yum grongs 'gro/ mar gshegs na ni sras mnol bas sgol pa'i mkhar
gcig dbye bar gsol byas nas/ sog phrag g.yas pa nas byon nas ma'i gnya' ba nas byon pas/
mtshan yang khri btsan po btags so//*

*'bring mo dre btsun rmu mo dang mi bon lha bon dang rgya 'brong tam chen po bshos
pa'i sras 'chi med gshen gyi rmu rgyal tsha dang/ ce'u gshen gyi phyag dkar tsha gnyis so/
tha chung dre rmu rde dang/ stangs sa bla mgon bu bshos pa'i sras kyis kyang yum gyi
lhums nas gsol pa/ yar 'gor yum 'grongs/ mar 'gor sras btsog pas rtsib ma'i go bar dbye
bar gsol byas pas/ rtsib ma'i go bar nas bltams pas mtshan yang rtsibs kyi lha skar ma yol
lder btags so//*

*yab gangs khyad khyud dang yum mun thab thib du bshos pa'i sras skye bo lus kyi lha
lnga byung ste/ sku las 'khrungs pa'i sku lha bre dgu/ thugs las 'khrungs pa'i srog lha nyams
chen/ mgul las 'khrungs pa'i mgur lha byang zhur/ ljags las 'khrungs pa'i ljags lha 'phul po/
tshig las 'khrungs pa'i sras tshig lha gur bu'o//*

*dus skabs de tsam na bod kham s pha dgu la rgyal phran bcu gnyis kyi srid ma theg ste/
'dun ma bsdus nas mchid bsgros pas/ 'o skol la rje bden pa mthu dang rdzu 'phrul can gcig
btsal dgos na ga na yod ces bsgros pas/ bar snang nas lha'i sgra bsgrags pa/ bka'i (ka ye)*

bod 'bangs mgo nag go rje 'dod na/ rmu yul ngam 'brang lcang 'brang bya ba na/ gnam rim pa bdun gyi steng/ gser mkhar g.yul bad can gyi nang na lha'i gdung rmu'i tsha lha rje gnya' khri btsan po bya ba bzhugs kyi mgo nag gi rjer spyang drongs shig bya ba'i sgra byung ngo//

de nas spyan drang ngo byas pa la/ yang nam mkha' nas sgra byung pa/ bka'i (ka ye) bod 'bangs pha dgu gzhan sus kyang spyan mi 'drong ste/ sa lha mgon po'i sras rtsibs kyi lha skar ma yol lde zhus dang zer nas/ de la zhus pas/ rtsibs kyi lha skar ma yol ldes rje gnya' khri btsan po la zhus pa/ kye rje gnya' khri btsan po lags/ yul la ga gling drug dog sa ma gi na/ bod 'bangs pha dgu la yul na ni rje mi zhugs/ kha thogs kun ni rje/ gnam la g.yag ma mchis ru ring kun kyang g.yag/ dog la chab ma mchis/ spur dang long nge long/ rta la rkyen ma mchis ngam grog chod de chod/ mi rje med kyi rjer gshegs/ g.yang bdag med kyi bdag tu gshegs/ dud rkyen med kyi rkyen du gshegs zhus pas/ rje gnya' khri btsan po'i zhal nas/ sa ma gi na rkyen sna tshogs yod/ rku yod/ dug yod/ sdang yod/ dgra yod/ gdon yod/ rdzun yod/ sri yod/ can yod/ byad ltems yod/ g.yo yod/ nga mi 'gro gsungs nas ma gnang ngo//

yang bskyar te zhus pa/ rku la lan mchis/ sdang la byams mchis/ dug la sman mchis/ dgra la zin mchis/ gdon la lha mchis/ rdzun la bden mchis/ sri dang can la gnan thabs mchis/ byad ltems la bsgral thabs mchis/ g.yo la drang mchis/ g.yag la ni mtshon mchis/ 'o skol gnyis kyang me'u nye/ shing se ba bzen/ sha rus thogs zhim/ gos g.yang bal dro/ mi rje med kyi rje dang g.yag bdag med kyi bdag tu cis kyang gshegs 'tshal zhus pas/ gnang nas yab kyi dkor byin pa/ sku la ri sji mgon bu/ lha stag g.yag gser gyi lha sras dang bcas pa/ sku srung blo'u rin chen bdun/ lhe glang du dkar dang bcas pa gnang ngo//

zhang pos rmu las dkor byin pa/ rmu khrab shol mo/ rmu rmog rmu lugs/ rmu gdung zangs g.yag/ rmu phub gong khrad/ ral gri shel gyi glang mtsho shal gyi rmu tsha/ rmu skas rim dgu/ rmu 'brang zangs yag rnames byin no/ /yum gyis dkor nor byin pa/ gnyan g.yu 'od lam/ me rang 'bar/ chu rang 'chu/ mchig rang grol/ slang nga rang rngod/ rang thag rang bskor/ sder rang 'dren/ yab kyis dkor nor byin pa/ dung 'phar po 'phar chung/ dpal gyi gzhu rang rdung/ dpal gyi mda' rang 'phen/ khrab rang gon/ phub rang gon/ mdung rang 'debs/ phyag tshangs pa yod 'dren/ g.yos pa rang byed/ dri gshen ldum bu/ 'dar gshen nar la sogs de rnam byin no//

don la spyan drangs gshegs rabs nyi shu bdun skad pa/ de nas pha ba thag ring rtse dgu la dgu/ 'tsho mis 'tsho btsugs/ dung 'phar po 'phar chung gis sgra bsgrags rmu 'brang zangs

yag la phyag 'jus/ rmu skas rim dgu la zhabs brten nas/ nam mkha"phrul tsam du gshegs pa dang gcig//

de nas gnam gyi mthong phye/ sprin gyi go bsal nas sa dog la gzigs pas/ ri gzigs kyi nang nas lha ri gyang (mdo las) mtho zhing btsan pa ma mchis/ thang gzigs kyi nang nas/ kong shul se mo gru bzhi las rgya che zhing bshams legs pa ma gzigs/ yul gzigs kyi nang nas yar mo rnam bzhi lam bzang zhing gshin pa ma mchis/ 'brog gzigs kyi nang nas yam 'brog rnam gsum las bzang ba ma gzigs/ chab gzigs kyi nang nas gtsang chab sngon mo dang sham chu las gtsang ba ma mchis par gzigs nas/ g.yu yul g.yam khang du gshegs so//

de nas g.yu yul drang par gshegs/ de nas g.yu yul bar dor gshegs/ de nas shar phyogs la dor gshegs/ de'i dus su gor gnyan pha bong gis phyag bgyis te 'dur dang gong nge gong/ shing gnyan se skyer gyis phyag byas te 'dar dang yed de yed/ chab gnyan lu mas phyag byas te sngo dang si li li/ de nas gyang thog thog yangs su gshegs/ de nas bla 'brum gyang mdor gshegs/ de nas nags ma bya tshang can du gshegs/ de nas shing mu le grum shing gi rtsar gshegs/ de'i dus su srin gyi dgra mdos byung ste/ ljang srin dang kong (srin) kha g.yel nas/ srin g.yab dmar po gcig dbyugs nas byung pa la/ skyes blo'u rin chen mched bdun gyi sku srung lhe glang ru dkar gyis ru'i dbal brdar nas brdungs/ dung 'phar po 'phar chung gis rang bus/ khrab kyis rang gon/ phub kyis rang gon/ ral gri dang chu gris rang btan/ mdung gis rang drangs/ gzhu rang bdungs/ dpal gyi mda' rang 'phangs/ de rnams kyis ljang srin dang kong srin bsad de/ sha bor bas ri mdar/ khrag bskyil bas mtsho smug go// shing mu le grum shing gi kha nas mda' lnga 'phongs/ sor bzhi bzhi pas zhal ta sgam gyis mdzad nas/ sgam lha bo lha sras kyi zhal nas/ dus 'dir yul 'di'i rjer gshegs/ gdags su ni gdug brdal lo gsung nas/ bcud sa bon rlung dang 'dra ba gcig dbyal stag pa ting rum gyi lhums su zhugs pa las/ sras gcig 'khrungs pa ni lha 'od grags kyi bu gung gzigs bya bas rje gnya' khri btsan po'i lha bon byas/ ma ma dro zhal skyid lding gi mar me btegs te/ spyang mngar 'od ltems/ pha ba gro za skyed rgyal gyis ru tshod sngar ran phul/ lha gos bsil le ma spangs nas mi gos dar zab gsol/ lha gsang gar bu spangs nas mi gsang snar mo gsol/ lha skyems byang khu spangs nas mi skyems sngon mo dang ding 'bras chang sngon mo gsol nas mi yul gyi 'thing du gshegs//

de nas mtsho dang sko'i 'gram du gshegs/ de nas brag gi brag dmar por gshegs/ de nas bla ma dangs ma 'bring bcur gshegs/ de nas dogs mo dog mo dog nyen du gshegs/ de nas nyag nyi rgyab dmar du gshegs/ de nas dwags yen mkhar du gshegs/ de nas nga la g.ya' ma gong du gshegs/ de nas dwags yul shing nag tu gshegs/ de nas bra la sgo drug tu gshegs//

de'i tshe bud kyi bram snar byis pa khre khre can lus la bya'i spus brgyan pa gsum dang phrad do// byis pa de gsum mon gyis ltas ngan du btang ba yin te/ de gsum bzang (bzung) ste khrid pas/ mon skad ma go nas/ rang gi mchid tshig las/ gcig la lho na ga ber btags/ gcig la snyags lcang ka ber btags/ gcig gis myang gong du phyir bsdad nas yib ste/ lo ro'i rong du bros te hor gyi gram mkhar du babs pa la myang gong ngan le btsog du btags pa ni myang gi mes po lags so//

gnyis tshur la 'ongs pa ni lho dang snyags gnyis kyi mes po lags so//

bra la sgo drug nas shar la 'bring lung du gshegs/ de nas dre nga bram snar gshegs/ de nas lha lung stag par gshegs/ de nas klu mo sbyang par gshegs/ de nas yar khyim sog kar gshegs/ de nas khyim bu gor gor gshegs/ de nas rtsang thud gsum gshegs/ de nas (tsan) dang sgo bzhir gshegs/ de nas 'phar po zo brang du gshegs so//

de nas sku mkhar yun bu bla sgang brtsigs te/ sum pa shang gi rgyal po btul ste rdzu 'phrul dang ldan no/ /de nas khad kyis rgyal phran bcu gnyis kyi snyen po mdzad nas/ 'greng mgo nag gi rje dang dud rngog chags kyi rkyen dang bdag po mdzad do/

Mýtus o původu černohlavých človíčků

Následující text pochází z rukopisu, který byl původně ve vlastnictví tibetologa Helmuta Hoffmana. Ten manuskript poskytl Rolfu Steinovi a ten posléze Samtenu G. Karmayovi.⁷⁰ Byl to poslední z nich, kdo originální manuskript publikoval (Karmay – Nagano 2002). Autorství textu je připisáno císaři Thisong Deucänovi z 8. století. Pochází nicméně z lidového prostředí, obsahuje zmínku o překladateli Marpovi a Kublaj-chánovi. Je tedy zřejmé, že daná verze nemůže pocházet z doby před 13. stoletím. V ní uvedený genealogický mýtus se stručně parafrázuje například i v kronice *Langkji Poti Seru Gjäpa* (*Rlangs kyi po ti bse ru rgyas pa*, Tā si Byang chub rgyal mtshan 1986, str. 4–5) ze 14. století, o existenci podobného podání se zmiňují i Gabet a Huc ve svém cestopise z let 1845–1846 při cestě po Východním Tibetu (Gabet – Huc 2002, str. 125). Mnohé nasvědčuje o tom, že jádro textu je velmi archaického původu a přežívalo v ústní tradici do doby jeho zapsání, které proběhlo pravděpodobně v době mongolské vlády nad Ti-

⁷⁰ Krátkou část v překladu publikoval nejprve Hoffman (Hoffman 1961, str. 104–105), poté ji zmiňuje Rolf Stein (Stein 1959) a rozsáhlejší část poté přeložil S. G. Karmay (Karmay 1986).

betem. To vysvětluje, proč se v textu objevuje zmínka o Kublaj-chánovi, ale pravděpodobně i to, proč mýtus vysvětluje vedle původu Tibeťanů a Číňanů i počátky národa Hor (Mongolů). Nalezneme v něm však mnohé božské postavy zmiňované i v dokumentech z Tun-chuangu. Nelze spolehlivě oddělit ony archaické prvky od možných dodatků. Zde je dokument ukázkou textu, který daleko podrobněji vysvětluje krátké narážky známé z tunchuangských dokumentů. V tomto případě je nábíledni, že toto podání s jádrem z dob archaického Tibetu přežívalo v ústní tradici.

Narozdíl od předchozího příkladu není následující text líčením o původu tibetského císaře, ale jeho tématem je původ Tibeťanů a jejich prvních šesti rodů. V genealogii se objeví postavy nebeských předků známé i z předchozího podání a lze tak opět nalézt jakési společné jádro těchto genealogických mýtů. V tomto jádru se objeví jen odlišné detaily, daleko větší míra odlišnosti je přítomná v úvodních pasážích věnovaných vzniku světa a prvotních rodů jeho bytostí.

V něm se nejprve objevuje mýtus o stvoření z vajec, známý i z mnohých jiných tibetských pramenů vztahujících se ke specifickým božstvům. Není zřejmé, do jaké míry jde o indický vliv, neboť analogické stvořitelské mýty jsou v Indii četné. Skrze stvoření z vajec se objeví „bílá“ (tj. čistá, božská) sféra a „černá“ (tj. démonická) sféra charakterizovaná jako říše Ngam. Mezi nimi (z vejce „kropenatého“), tedy evidentně mezi vlivem obou vyhraněných sfér, vznikne efemérní bytost „Vládcе Prvotního Přání“ (*Ye smon rgyal po*), kde „přání“ lze přeložit i jako „modliba“, ale i „úmysl“.

Následuje druhá fáze stvoření, která svým charakterem odkazuje ke specificky tibetským představám. Ze tří hor a údolí (kde hora upomíná k mužskému principu a údolí k ženskému) vyvstane trojice rodů. Těmi jsou už známí *čha*, *mu*, a k nim se přidává rod *cug* (*gtsug*), ze kterého měla vzejít zvířata. Z *čha* vzejdou lidé („černohlaví človíčky“) a z *mu* mají vzejít „buddhové bönu“. V tom však text není velmi konzistentní, neboť v dalších pasážích spojuje bytosti *mu* s jedním z šesti tibetských rodů, rodem Go.

Dále text sleduje podrobněji rodokmen bytostí *čha*, ze kterých povstanou lidé. Objevuje se všem mýtům společná postava Jabla Daldug (zde zapsaný jako *Yab lha bdal drug*), který má množství potomků. Jen v jediné větě je zmíněný i jeho bratr Ode Gungjal jako praotec božstev krajů. Mezi jeho potomky je poněkud mimo hlavní linii vedoucí ke vzniku „černohlavých lidí“ zmiňovaný i Veliký Tingthi – Prostřední Božstvo (*Ting khri chen bar lha*). Je nanejvýš pravděpodobné, že se tu pod trochu odlišným jménem objevuje

postava známá v předchozích verzích jako Thibargji Duncchig (*Khri bar kyi bdun tshigs*, Prostřední Thi – Sedmero Spojující, srov. „thi“ a „prostřední“). Jakoby v sobě tato bytost zahrnovala prvky spodních i vrchních sfér světa. Nad očima má slunce a měsíc, naopak na nohou se objeví had a žába spojované s podzemím. Text se zmiňuje jen o jeho zázračném vzhledu, aby pak náhle přešel k nejmladšímu synu Jabla Dalduga, ze kterého vzejdou lidé. Je patrné, že i tato „prostřední“ bytost je nějak důležitá, text ovšem nezmiňuje čím. Je to stejná bytost, ze které podle jiných verzí vzešel první tibetský císař (a postavení „uprostřed“ je v kontrastu se „spodním“ původem otce lidí).

Nejmladším synem Jabla Delduga je Sipa Nethom Latha (*Srid pa sne phrom la khra*), který se stane praotcem lidí. Jeho syn Thinge (*'Thing ge*) má tři potomky: Tibet Dzomla Thom (*Bod 'dzom la phrom*), Čínu Thilažä (*Rgya khri la bzhas*) a Hor Thithug (*Hor khri brug*, Hor jsou turkické národy na sever od Tibetu, později i Mongolové). Náhle mýtus přechází do epického líčení, jak jejich otec spáchal sebevraždu a oni se podělili o jeho tělo, které bylo rozdělené na tři díly. Čína Thilažä získal srdce, což způsobilo rychlé množení Číňanů. Tibet Dzomla Thom ale dokázal využít jejich chtivosti, získat otcovo srdce a přivést tak nárůst počtu Tibeťanů.

V následující pasáži mýtus zmiňuje syna Tibetu Dzomla Thom jménem Thithog (*Khri thog*). Ten zplodil se třemi matkami šest synů, kteří představují šestero prvotních rodů Tibeťanů. První ženou byla světlá bytost z rodu bytostí *ñän* (*gnyan*), která povila tři syny: Dong (*Ldong*), Dha (*Dbra*) a Du (*'Gru*). Druhá žena, bytost *mu*, stojí za původem rodu Ga (*Sga*). Poslední dva Ba (*Dba'*/*Dbal*) a Da (*Lda*) jsou zplození z matky démonkyně, což jim zřetelně dodává nižšího postavení.

Další úsek textu líčí ve verších odvedení krav otce tibetských rodů bandity – démony *dü* (*bdud*). On se vydá je pronásledovat, ale jeho žena *ñän* se promění v žabu a brání mu z obav o jeho osud v cestě. On popudlivě vytáhne nůž a sekne žabu do boku. Její otec je popuzený smrtí své dcery a zabije svým černým šípem otce tibetských rodů.

V rámci výkupného za smrt otce pak každý ze synů – tibetských rodů dostane náhradu v podobě „válečného božstva“ (*dgra bla*). Pro první čtyři rody jsou jimi drak (představující horské božstvo Mačhen Pomra), Garuda, jak a tygr. Poslední dva rody (pocházející z démonkyně) dostanou zřetelně omšelejší náhradu: kozla a psa.

Následně verše popisují zakoupení koně jednotlivými prvními čtyřmi rody a výpravě proti démonům *dü*. Všichni se zbaběle vrátí zpátky až na posledního Du (vždyť také jeho

božstvo jak má zajistit „růst hrdinství“). Ten démony přemůže. Po vítězství nad démony dü se objevuje pasáž mimo jiné popisující i získání „nektaru dü“ (*bdud rtsi*), který se stal „*changem* hrdinů rodu Du“. Je to ojedinělé místo vysvětlující, proč se jinak záhadně pro sanskrtský výraz *amrita* („nápoj nesmrtelnosti“) používá v tibetštině slova „nektar démonů dü“.

Tyto závěrečné pasáže se zdají narážet na symboliku „větrného koně“ rozhazovaného dodnes na malých tištěných papírcích během slavností uctění lokálních božstev či vyvěšování praporku s jeho natištěným zobrazením. Kůň zobrazený uprostřed je v rozích čtvercového praporku či papírku doprovázený drakem, Garudou, lvem (namísto jaka tohoto mýtu) a tygrem. Podle tohoto mýtu představují zmíněná zvířata božstva původních tibetských rodů.

Překlad

Vznik černohlavých človíčků

Nyní tedy k tomu, jakým způsobem vzešla náplň světa cítících bytostí.⁷¹ Nejprve se v prázdnotě prvotního nebytí objevilo trochu prvotního bytí. Z něj vzniklo světlo a paprsek. Světlo bylo otcem a paprsek matkou. V nich vznikla temnota a viditelnost.⁷² V nich vznikl vánek jako troška vůně. V něm vznikla trocha bělavého ledu. Na něm se objevila trocha rosy.⁷³ Ze spojení ledu a rosy tam vzniklo jezero podobné zrcadlu. Na [jeho hladině] vznikl povlak. Sroloval se ve vejce. Vejce prasklo a z jeho vnitřku vznikli bílý a černý orel: Viditelnost Světla (*Snang ba 'od ldan*) a Tma Paprsku (*Mun pa zer ldan*). Ze spojení Viditelnosti a Tmy vznikla tři vejce: bílé, černé a kropenaté.

Bílé vejce prasklo a z vnější skořápky vzniklo božstvo Bílá skála (*Lha brag dkar po*). Z blány uprostřed vznikl Světelný Thide (*'Od kyi khri lde*). Z bílku vevnitř vznikla Lastu-

⁷¹ Tibetština hovoří o „nádobě světa“ (tedy neživém světě) a jeho „vnitřní náplni“ (tedy živých bytostech).

⁷² Překlad je poněkud nejistý. Karmay překládá „nejasnost“, když výraz *smrig* považuje za variantu *smig*. Ovšem v tunchuangském dokumentu (PT 1285, řádek 39, 66) se daný výraz vyskytuje ve spojení s bílou horou na které se daným výrazem popisuje shromáždění kněží. To vše je v daném textu v kontrastu k obdobnému shromáždění na černé hoře. Považuji daný výraz tedy za vyjadřující něco viditelného a nahromaděného. Obdobně i ve spojení *ngur smrig* („šafrán“) vyjadřuje cosi pestrého a zářivého.

⁷³ Karmay překládá „bělavá rosa“ (*phrom*) a Hoffman „blýskavá“. Ovšem daný výraz vyjadřuje „součást množství nahromaděných věcí“ (Bsam gtan 1979, str. 506), což v daném kontextu může vyjadřovat vyvstlou rosou na povrchu ledu.

rově bílá kráva (*Dung kyi mdzo mo dkar mo*).⁷⁴ Ze žloutku uvnitř [vejce] vznikla trojice: Skvělé božstvo vznikání – Bílé světlo (*Lha rab srid lha 'od dkar*), božstvo Vševedoucí člověk – Bílý pán (*Lha cang shes mi mgon dkar po*) a Bílá bytost s lasturovými očima (*Dung gi mig ldan dkar*).

Když prasklo černé vejce, vznikli z něj Černý člověk [říše] Ngam (*Ngam mi nag po*) a černá mula Zářivý oddíl (*Drel nag dpung bkra*). Prasklo kropenaté vejce a z něj vznikl Člověk [říše] Prání Lamlam Lumlum (*Smon mi lam lam lum lum*).

Neměl oči k vidění, neměl uši k slyšení, nos k cítění vůní, jazyk k chutnání, ruce k uchopování ani nohy k chůzi. Měl mysl a z jejího pohybu vzešly oči k vidění, uši k slyšení, nos k cítění vůně, jazyk k chutnání, ruce k uchopování a nohy k chůzi. Pojmenoval sám sebe jako Sipa Sangpo Bumthi (*Srid pa bsang po 'bum khri*). Je známý také jako Jemon Gjalpo (*Ye smon rgyal po*).

Tento Jemon Gjalpo položil napravo zlato a tyrkys. Pronesl přání a vznikla zlatá hora a tyrkysové údolí. Z nich vzešli všichni rodu *cha*. Nalevo položil lasturovinu a achát. Pronesl přání a vznikla lasturová hora a achátové údolí. Z nich vzešli všichni rodu *mu*. Před sebe položil křišťál a blýskavou měď. Pronesl přání a vznikla křišťálová skála a blýskavé jezero. Vzešli z nich všichni rodu *cug*.

Mravenci, kobylky, červi;⁷⁵ všichni druhu *lu* (*klu*) jsou rodu *cug*. Z rodu *mu* vznikli buddhové bönu. Z rodu *cha* vznikli černohlaví lidé. Z rodu *cug* vznikla zvířata a dobytek.

Z lasturové hory a achátového údolí nalevo vznikli princ rodu *mu* Mocný zázračný syn (*Dmu sras 'phrul bu dbang ldan*) a Bílá dívka rodu *ñän* (*Gnyan lcam dkar mo*). Zázračně se proměnili v supy a z jejich spojení vznikli vládce bönu říše Tazig a indický vládce dharmy. Zázračně se proměnili v tygry a z jejich spojení vznikla trojice Chotanu, Nepálu, země Thom⁷⁶ a čtvrtého Dazig. Zázračně se proměnili v koně a z jejich spojení vznikl Ccheu Čaccha rodu Go (*Sgo'i mtshe'u bya tsha*). Proměnili se v jaky a z jejich spojení vznikl Chlupatý jak – Bílý *ñän* rodu Go (*Sgo'i spug g.yag gnyan dkar*). Proměnili se v ovce a z jejich spojení vznikl Thugmo Thomthom rodu Go (*Sgo'i thug mo phrom phrom*). To je způsob, jakým vzešli všichni rodu *mu*.

⁷⁴ *Mdzo mo* je samice křížence jaků a běžného skotu.

⁷⁵ Text tyto obecné druhy navíc specifikuje způsobem, které nedokáží přeložit. Tyto specifikace jsou v překladu vynechané: *sbur rog pol tshag pa hag skyugl srin 'bu rag slag*.

⁷⁶ Mytická země Thom (*Phrom*) je spojovaná se stejně mytickým vládcem Gesarem.

Syn bytostí *čha*, vládce bytostí *cug*, přijal za ženu Ngumo – Lasturovou Ženu (*Dung bza' rngu mo*) a z nich vzešel Tagčha Alol rodu *čha* (*Phyva rabs stag cha 'al 'ol*). Tento Tagčha Alol rodu *čha* přijal za ženu Garudu rodu Ccham (*'Tsham za bya khyung ma*) a dali vzniknout čtveřici bratrů rodu *čha*. (1) Čhala Damšing (*Phyva bla gram shing*) zanikl poté, co byla porušena přísaha. (2) Z Ode Gungjala vzešlo množství božstev kraje.

(3) Ze spojení Pána *čha* Jabla Daldug (*Yab lha bdal drug*) a bohyně Thang (*Thang*) vzniklo devět synů Bílé srdce (*Thugs dkar*). Z jeho spojení s démonkyní *sinmo* vzniklo devět synů Červených srdcí (*Thugs dmar*). Z jeho spojení s ženou *ňän* vznikl potomek *ňän* Lhanglhang (*Lhang lhang*). Z jeho spojení s ženou rodu *mu* vzniklo dvanáct potomků *mu*. Pán rodu *čha* Jabla Daldug měl 31 synů.

Z pětice prostředních byl nejmladším onen zvaný Veliký Tingthi – Prostřední božstvo (*Ting khri chen bar lha*). Ten měl osmnáct přitažlivých znaků těla. V lůně jeho temene je zlatá stúpa velikosti jedné pídě jako vycházející úplněk. Nalevo nad pravým okem jakoby vycházelo zlaté slunce. Napravo nad levým okem jakoby vzcházela lasturová měsíc. Na místě, kde se setkává obočí, je tečka. Podobá se rostlině „Králičí oko“. Nalevo nad pravým ramenem je pevnost Khoma Ruring. Napravo nad levým ramenem je křišťálová stúpa navršených devíti pater. Nad prostředkem hrudi je vzedmutá tygřice. Nalevo nad pravým žebrem je bílý chlup.⁷⁷ Napravo nad levým žebrem je černý chlup. Nad kolemem pravé nohy je jakoby dolů se plazící černý had. Na patě levé nohy je železná včela s očima. Přes spodní levou nohu je jakoby vzhůru skákající černá žába. Z těchto vzešli nejrůznější „pánové země“.

Nejmladší z jednatřiceti dětí je Sipa Nethom Latha (*Srid pa sne phrom la khra*). Byl poslán otcem z nebe, aby založil rod lidí. Postupně sestupoval po třinácti stupních nebe do místa „Šesti stanovišť hlídek země“,⁷⁸ tedy na zem, a spustil se po devíti stupních žebříku *mu* a sestoupil na horu tvaru helmy. Tam uviděl ženu rodu *čha*, jak tká. Usadil se před tkalcovský stav a žena se ho ptá: „Člověk dorazil do této země bez lidí. Odkud jsi přišel toto ráno? Kam půjdeš tento večer?“ Sipa Nethom Latha odpověděl: „Pán bytostí rodu *čha*, Jabla Daldug, má jednatřicet synů, a já jsem ten nejmladší. Můj otec mě poslal, abych založil rod lidí.“

⁷⁷ Věta je nejistá. *Dal rtsib* překládám jako žebro (*rtsib*), ale význam výrazu *dal* je neznámý. Věta zní „bílý chlup podobný *žzun*“, význam je nejasný. Obdobně je tomu u následující věty.

⁷⁸ *Sa ga dog drug* čtu jako *so kha dog drug*, tedy Centrální Tibet.

Démon zdálky božstvo spatřil a chtěl ho unést. A tak žena vytvořila z kusu látky postavičku opice a božstvo skryla. Démon se jí zeptal: „Kam odešel ten muž, který seděl u stavu?” A ona odvětila: „Neviděla jsem nikoho než tuhle opici”. Vzal si opici s sebou, ale jeho vousatý pes nechtěl odejít. Žena však zatáhla za člunek stavu, udeřila psa do tlamy a zlomila mu zub. Potom zasáhla jeho oči a oslepila ho. Pes kňučel bolestí a utekl dolů. Tehdy se objevil zvyk předkládat opici jako zástupnou oběť za člověka. A žena pronesla [k božstvu]: „Byla jsem k tobě dobrá. Teď je řada na tobě, abys prokázal laskavost. Musíme dát zrodit našim zázračným projevům”.

Z jejich spojení se narodili Thingpo (*'Thing po*), Thingmig (*'Thing mig*) a Thinge (*'Thing ge*). Thingpo zemřel přičiněním vody. Thingmig zemřel přičiněním ohně. [Jejich matka], žena *ča*, zemřela šípem démona *dü*. Královský syn vznikání Thinge si vzal mnoho žen. Se ženou rodu *ča* počali Tibet Dzomla Thom (*'Bod dzom la khrom*). Vzal si i ženu rodu *mu* a počali spolu syna Čínu Thilažä (*Rgya khri la bzhas*). Vzal si i ženu rodu *thi* (*khri*) a počali spolu syna Hor Thidug (*Hor khri brug*). Vzal si ženu Jingnama (*Dbyings sna ma*) a zplodili spolu Bo (*'Bo*), Džang (*'Jang*) a Chotan (*Li*). Vzal si ženu rodu *ňän* a měli spolu čtyři syny: opici, jezevce, hnědého medvěda.⁷⁹ Nejsou lidmi, ale jsou jim podobní.

Jednoho dne byl královský syn Thinge v Makha Žurjang Žurkji Gongkha (*Rma kha bzhur yang bzhur kyi gong kha*) a [Tibet] Dzomla Thom mu povídá: „Otče, pojď na čaj”. [Čína] Thilažä a [Hor] Thidug také pravili: „Otče, pojď na čaj”. Otec věděl, že nehledě na to, či pozvání přijme jako první, stejně se pohádají, a tak pravil: „Poběhejte a kdo bude nejrychlejší, k tomu půjdu”. Dzomla Thom byl nejrychlejší z oněch tří. Vrátil se a řekl otcí: „Pojď a dej si čaj”. Ale otec se uškrtil šňůrou od bot.

A tak Dzomla Thom pronesl: „Když byl naživu, pečoval jsem o něj. Jeho tělo je tedy moje.” Ale další dva bratři také tvrdili, že tělo je jejich. Téměř se rozpoutala bratrská řež. Byl přizván Šenlha Ökar (*Gshen lha 'od dkar*), božstvo tří tisíců světů se sídlem nad nimi. I Šenrab Miwo (*Gshen rab mi bo*), vládce tří světů, jehož sídlo je nad nimi, byl přizván. Tagla Jaržug (*Stag la yar bzhugs*), bönpö božstev, byl přivolán ze svého paláce Balri Zursum (*Dbal ri zur gsum*). Všichni tři pronesli: „Duch vašeho otce musí být rozdělen podle výkladu o původu a jeho tělo musí být také rozděleno. Učiníme tak údery 'labutích křídel’.”

⁷⁹ Čtvrtý v textu není.

Horní část s hlavou tvořila jeden díl. Střední část, na kterou byly položeny jeho palce, tvořila další díl. Spodní část, na kterou bylo položeno jeho srdce, tvořila poslední díl. Tibetu [Dzomla Thom], vládci [kraje] Pu (*Spu rgyal bod*), byla dána možnost prvního výběru. Pomyslel si: „Nejdůležitější částí těla je hlava.“ A vybral si horní část. Přizval Šenraba Miwo k samovzniklé stúpě a spálil [svoji část] v ohni z rákosu a bambusu. Svrchu ji polil šťávou z hrušek a hroznů. Na hlavu skvělého koně vložil ptačí peří. Ovce a kůň byli předloženi jako oběť. Tehdy byl zaveden tibetský zvyk spalovat otce a obětovat koně a ovce.

Thidug získal střední část mrtvoly s palci. Pohřbil tělo v písku měsíčního údolí v Data (*Zla bkra*) a ponechal si palce. Tak byla ustanovena tradice [národa] Hor odhazovat otcovu mrtvolu do jámy a protože si ponechal palce, Hor získali velkou dovednost v lukostřelbě.

Thilažā získal spodní část a srdce. V Khamu, v Ragja Duso (*Ra gya gru so*), pohodil tělo do řeky a [čínský] zvyk pohazovat tělo otce do řeky se ustanovil zde. A tak jsou Číňané naplnění chtivostí a jejich lid se rychle množí.

Během tří generací počet Číňanů rychle narostl, ale počet Tibetanů zůstal stejný. A tak byli přivoláni tři bönpa, kteří už byli výše zmíněni. Provedli věštbu modrými provazy *džuthig* z posvátné ovce. Věštba padla na bílý čtverec. Dzomla Thom se zeptal: „Co má být uděláno, aby [počet lidí v Tibetu] nezůstával stejný?“. Tři bönpa odpověděli: „Zdá se, že duch tvého otce odešel do Číny. Existuje způsob, jak ho znovu nabýt. To ukončí stagnaci počtu lidí v Tibetu.“

Dzomla Thom se podívil: „Budu schopný ho získat, když věnuji velké množství bohatství? Povede se mi to, když se ho pokusím ukrást?“. Vydal se na cestu s mnoha drahocennými předměty: zlatou sochou Buddhy, stříbrnou sochou Tönpy Šenraba Miwo, tyrkysovou sochou Nangba Ödän (*Snang ba 'od ldan*), rouchem zhotoveným z devíti kůží, náhrdelníkem perel devět loktů dlouhým, oblečením z kůže draka, drápy garudy, *bu lud*, (?) který může zničit nebe a zemi, spálenou hlavu koně bez jediné praskliny. Říká se, že byly i jiné předměty vysoké ceny, které patřily jeho otci. Vzal je s sebou do Číny.

Ukázal je čínskému Velmi mocnému (*Dbang po che*) a pronesl: „My tři, Čína, Tibet a Hor, máme stejného otce. Když jsme se dělili o mrtvolu, dostal jsi otcovo srdce. Ukaž mi ho. Jsem skleslý a potřebuji být upokojen. Chci mu předložit očistnou kouřovou oběť. Mám spoustu předmětů, které po sobě otec zanechal a dám ti nějaké z nich. Velmi moc-

ný pronesl: „Jsme bratři opuštění naším otcem. Vskutku jsme se podělili o otcovu mrtvolu a také bychom se měli podělit o bohatství, které pro nás zanechal. Ale údolí je rozdělené řekou a má svou sluneční část a stinnou část. A tak ti neukážu srdce našeho otce.“

Dzomla Thom šel tedy k Méně mocnému (*Dbang po chung*) a požádal: „Ukaž mi otcovo srdce“. Méně mocný odpověděl: „Čína, Tibet a Hor mezi sebou rozdělili otcovu mrtvolu. Neukážu ti ji.“ A tak Dzomla Thom pronesl: „Mám drahocenné předměty, které po sobě zanechal otec, jako zlatého Buddhu a podobně.“ Méně mocný se zasmál: „He he.“ A pronesl: „Srdce našeho otce je navrchu hradu, Supí skály, uvnitř střešní zdi, za hedvábnou oponou. Pozdrav ho, třikrát ho obejdi a předlož mu kouřovou očištnou oběť.“ Dzomla Thom se zaradoval a zasmál se: „He he.“ Méně mocný ho přinutil, aby šel nahý, ale Dzomla Thom to předpokládal a dal si do svého levého podpaždí staré srdce ovce. Sebral otcovo srdce a vyměnil ho za srdce ovce.

Té noci měla žena Méně mocného, Čogro (*Cog ro*), zlý sen. [Zeptala se]: „Nenechal jsi odejít otcovo srdce s tvým bratrem?“ A tak se její muž šel podívat na srdce. Další noc měla jeho žena ještě horší sen. Zdálo se jí, že se velká hora zřítíla, že se velké jezero vysušilo do své hloubky, a že se velký strom rozpadl v půli. Řekla svému muži: „Běž za svým bratrem!“. A tak se vydal na cestu a dohnal svého bratra na hranici Tibetu a Číny.

„Umožnil jsem ti, aby ses upokojil u srdce mého otce, ale zdá se, že jsi ho vzal. Dej ho zpět na své místo, předtím, než odejdeš.“

Dzomla Thom odvětil: „Nejprve nás nech přejít most mezi Tibetem a Čínou a potom si promluvíme.“

Rychle přešel přes most. Když byl na druhém konci, svrhnul most do řeky a zazpíval:

„V Makha Žurjang Žurkji Gongkha,
zemřel otec Číny, Tibetu a Hor,
v Ňingi Gămar (*Nyin kyi gad mar*),
jsme se my tři synové podělili o otcovo tělo,
u paty samovzniklé stúpy,
jsem já, Dzomla Thom, spálil otcovu mrtvolu,
v měsíčním údolí Data,
skryl Thidug otcovo tělo do jámy,
v Ragja Duso v Khamu,
jsi hodil otcovo tělo do řeky,

na vrchu hradu Supí skály,
jsem získal srdce našeho otce,
ty, Thilažä, nemáš moc mi v tom zabránit,
ani já, Dzomla Thom, jsem se nepokusil ti v něčem bránit.”

A tak Thilažä s nářkem sestoupil. Dzomla Thom vystoupil se smíchem do svého sídla. Pozval tři božské zaříkávače bönpa a ti během devíti dnů prováděli „očistný obřad těch ve spodu”. Během třinácti dnů prováděli očistný obřad „těch nahoře”. Třináct pevností bylo obnoveno. Stagnace počtu lidí v Tibetu byla ukončena.

Tibet Dzomla Thom měl syna Veliký Thitho (*Khri tho chen po*). Ten přijal za ženu Bílou dívku rodu *ňän* (*Gnyan lcam dkar mo*). Měli tři syny: nejstarší byl Dong (*Ldong*), prostřední Dha (*Dbra*) a nejmladší Du (*'Gru*). Poté přijal za ženu Paní z rodu *mu* (*Dmu za*) a vzešel z nich Ga – potomek *mu* (*Dmu tsha sga*). Poté přijal za ženu démonkyni rodu *sin* Gozučän (*Go zu can*). Měli dva syny: staršího Bal (*Dbal*) a mladšího Da (*Lda*). Jsou známí jako „trojice matek a šestice synů“.

Praotec je veliký Thithog,
chová dvě bílé krávy *dzomo*⁸⁰ rodu *män* (*sman*),
u úpatí božské hory Žurpo (*Lha ri gzhur po*),
ráno i večer podojí sedm věder [mléka],⁸¹
k praotci chovajícimu dvě krávy *dzomo*,
přijelo sedm banditů, démonů *dü*,
odehnali obě krávy *dzomo*,
praotec pronásledoval demony *dü*,
a dorazil k Prostřednímu místu jeskyně mezi vrchem a spodkem,
zhruba v onen čas a chvíli,
se Bílá dívka rodu *ňän*,
bála, že démoni *dü* zabijí praotce,
a proměnila se v lasturovou žábu,

⁸⁰ *Mdzo mo*, kráva křížence běžného tura a jaka.

⁸¹ Není jasné, proč Karmay překládá dvě a v prepise originálního „kurzívního“ textu se náhle objeví „dvě-
-osm“ (*gnyis brgyad*), v originále je zřetelně *bdun* – sedm.

když chtěl jít doprava, zprava mu v tom bránila,
 když chtěl jít doleva, zleva mu bránila,
 bránila mu, aby nemohl jít,
 praotec se v srdci rozhněval,
 od pasu vytáhl svůj nůž,
 a udeřil tu lasturovou žábu do boku,
 žába třikrát zvolala „*ci ku*“,
 a její otec *ňän* ji zaslechl,
 tento praotec Dheva⁸² [z rodu] *ňän* si pomyslel:
 „On zabil moji dceru!“
 vystřelil černý šíp *ňän* s ostřím,
 a zabil praotce Velikého Thitho,
ňän tak zabil otce „šesti rodů Tibetu“,
 černé provinění padlo na demony *dü*,
 „šest rodů Tibetu“ proneslo:
 „Pomstíme se démonům *dü* za smrt otce!
 Od *ňän* budeme chtít výkupné za smrt!“
 V onom čase,
 syna bytostí *cha* Čicug Gjalwa (*Spyi gtsug rgyal ba*),
 učinili vyjednavčem mezi lidmi a *ňän*,
 „Vy *ňän* teď dlužíte šesti rodům Tibetu výkupné za smrt otce!“

Jako dlužné výkupné za smrt otce,
ňän věnovali rodu Dong božstvo Dong – Ma [čhen] Phomra,⁸³
 je jím tyrkysový drak s měděnou hřívou,
 sídlí vysoko v nebeském prostoru neprojeveného,
 slíbil konat jako „válečné božstvo“ (*dgra bla*) množící bohatství⁸⁴ rodu Dong.

⁸² Toto netibetské jméno *Dhe ba* je zřetelně inspirované indickým výrazem *déva* – božstvo.

⁸³ Text uvádí *Rma phrom*, což se zdá být ranou referencí a v daném zápisu zkratkou božstva hory *Rma /chen/ phom ra*, nejuctívanějšímu božstvu Amda (zapisované častěji *Rma chen spom ra*). Je považované za zvláště uctívané božstvo rodu Dong (viz Gyi lung bkra shis rgya mtsho – Gyi lung thugs mchog rdo rje 1991, str. 111).

⁸⁴ Výraz *dar* je v textu nejasný. Nabízí se interpretace zkráceniny z *dar ma* – „mladý muž“ (jak ji pravděpodobně chápe Karmay), ovšem svůdná je i interpretace *dar* jako zkráceniny *dar lcogs* „prapor“. Každý

[Rodu] Dha věnovali [božstvo] Dhamo Dhata (*Dbra mo dbra bkra*),⁸⁵
 je jím Garuda s železným zobákem,
 plující po obloze a vznášející se u ledovcových hor,
 slíbil být „válečným božstvem“ rozmnožení vznešenosti rodu Dha.

[Rodu] Du věnovali [božstvo] Třpytivá jačice (*'Bri mo phrom phrom*),
 je jím božský jak s ostrými rohy,
 putuje mezi Du a potuluje se v hliněných horách,
 slíbil stát se „válečným božstvem“ nabývání hrdinství rodu Du.

[Rodu] Ga věnovali božstvo Karma Legpo (*Skar ma legs po*),
 je jím zlatavý tygr s rumělkovými pruhy,
 potuluje se po třech sférách světa a mezi Ga,
 slíbil stát se „válečným božstvem“ množícím bohatství rodu Ga.

[Rodům] Bal a Da věnovali jako podíl náhrady za zabití,
 křišťálového rezavého kozla a lasturovou bílou fenu.

Jejich zloba však nebyla malým výkupným uspokojená,
 od *ňän* již výkupné vybrali, na řadu přišla pomsta za otce démonům *dü*.
 Každý ze čtyř bratrů [prvních čtyř rodů] si koupil svého koně.

Dong koupil čínského koně Salba Jangdö (*Gsal ba yang mdos*),
 vydal se k démonům *dü* pomstít otce,
 vrátil se, jen co spatřil prapor démonů *dü*,
 všichni vědí, zda se vrátil či nevrátil!

z rodů by tak měl prapor s daným mytickým zvířetem zastupujícím jejich rodové božstvo. Ovšem nejpravděpodobnější je význam „šíření“, „rozmnožení“ (*dar ba*) a každý z rodů je pak danou specifikou charakterizovaný.

⁸⁵ Jiné prameny uvádějí namísto poslední slabiky *bkra* výraz *khra* „sokol“. Božstvo se má projevat jako „sokol se zobákem planoucího meteoritu“ (Gyi lung bkra shis rgya mtsho – Gyi lung thugs mchog rdo rje 1991, str. 25).

Da koupil koně jménem Sangdže Jagpa (*Gsang rje yag pa*) od [rodu] Go,
vydal se k démonům *dü* pomstít otce,
vrátil se, jen co zaslechl štěkot psa démonů *dü*,
všichni vědí, zda se vrátil či nevrátil!

Ga koupil koně Marňa Nalthang (*Dmar nya nyal thang*) od Džang,
vydal se k démonům *dü* pomstít otce,
vrátil se, jen co spatřil kouř démonů,
to vědí všichni, zda se vrátil či nevrátil!

Du koupil koně Tildže Jagpa (*Tril rje yag pa*) od národa Hor,
vydal se k démonům *dü* pomstít otce,
v ruce třímá velikou zlatou hůl,⁸⁶
holí bytostí *ňän* s hadí hlavou,
tříkrát udeřil do země,
když došel navrch k východnímu místu Künnang (*Kun snang*),
shromáždilo se tam velké množství válečnicků *ňän*,
Du, s podporou mnoha bytostí a božstev,
obsadil pevnost *dü* Čhedzong (*Phye rdzong*),
zabili černého démona *dü* Süčhena (*Gsus chen*),
zajali pána démonů *dü* Khjabpu Lagringa (*Khyab pa lag ring*),
mnoho těl dětí démonů bylo roztrženo o skálu,
ti, kdo získali *čhang* démonů *dü*,
získali lidem nedostupný „nektar *dü*“ (*bdud rtsi*),
a ten se stal *čhangem* hrdinů – Ačag Du (*A lcag gru*),
černý prapor démonů,
se stal praporem hrdinů Ačag Du,
odtud vznikl i výraz „prapor hrdinů“,
tahle hlava zabitého bělavého tygra démonů,
se stala „darem viny“ mužů i žen rodu Dong,
odtud se vzal výraz „dar viny“,

⁸⁶ Výraz *dhan* je nejistý, snad přejat z indického *dham* – šťouchnout, či *danda* – hůl.

černé koňské sedlo démonů *dü*...

(...jeden řádek chybí)

...jako potrava hrdinů Sekhjung Dha (*Se khyung dbra*),

a tak se říká „potrava hrdinů“,

[kožešina z]pravé strany bělavého tygra,

posloužila jako ozdoba toulce pána rodu Du – Lhawanga Thökara (*Lha dbang thod dkar*),

a tak vznikl toulec s tygří kožešinou mladých mužů,

[kožešina z] levé strany bělavého tygra,

posloužila pro ozdobu vršku hlavy paní Du – Zangjagmë (*Zang yag ma*),

a tak vznikl „tygří vršek“ hlav mladých žen,

mládě garudy prvotního vznikání,

se stalo výživou kojenců rodu Ga,

a tak vznikla výživa malých dětí,

tím byla na démonech *dü* vykonaná pomsta za otce.

Transliterace textu

Dbu nag mi'u 'dra chags (Karmay – Nagano 2002, str. 98–105)

*da nang bcud sems can gyi grol thabs de/ dang po ye med stong pa la/ de la ye yod cung
tsam srid/ de la 'od dang zer du srid/ 'od ni pha la zer ni ma/ de la smag dang smrig tu srid/
de la ser bu ngad tsam srid/ de la zhags su chags/ sgong du 'dril/ sgong nga rdol ba'i nang
shed nas/ bya glag dkar nag gnyis srid pa la/ snang ba 'od ldan dang/ mun pa zer ldan
dang gnyis srid/ snang mun gnyis po bsdebs pa las/ sgong nga dkar nag khra gsum srid/
sgong nga dkar po rdol ba las/ phyi'i shun pa la lha brag dkar po srid/bar gzi dar shal 'od
kyi khri lde srid/ nang gi sgong chu la/ dung gi mdzo mo dkar mo srid/ sgong nga de'i nang
shed nas/ lha rab srid lha 'od dkar dang/ lha cang shes mi ngon dkar po dang/ dung gi mig
ldan dkar gsum srid/ sgong nga nag po rdol ba las/ ngam mi nag po dang drel nag dpung
bkra gnyis su srid/ sgong nga khra bo rdol ba las/ smon mi lam lam lum lum srid/ de la lta
ba'i mig med/ nyan pa'i rna ba med/ snom pa'i sna med/ myong ba'i lce med/rnyob pa'i lag
pa med/ 'gro ba'i rkang pa med/ bsam pa'i yid rgyu ba tsam cig yod pa la/ lta ba'i mig dod/
nyan pa'i rna ba dod/ snom pa'i sna dod/ myong ba'i lce dod/ rnyob pa'i lag pa dod/ 'gro*

ba'i rkang pa dod/ de la rang mig rang gis btags pa la/ srid pa sangs po 'bum khri btags/
srid pa sangs po 'bum khri la/ ye smon rgyal po zhes kyang bya/ srid pa ye smon rgyal po
des/ g.yas su gser dang g.yu bzhag nas smon lam btabs pas/ dung ri mchong lung gnyis su
srid/ dmu rgyud thams cad de las grol/ thad du shel dang rag 'od bzhag nas smon lam btabs
pas/ shel brag dang 'od mtsho gnyis su srid/ btsug brgyud thams cad de las grol/ sbu ru rog
po/ tshag pa hag skyug/ srin 'bu rag slag/ klu rigs thams cad btsug rgyud yin/ dbu brgyud
sangs rgyas bon la grub/ phywa rgyud dbu nag mi la grub/ gtsug rgyud byol song phyug
la grub/ g.yon gyi dung ri mchong lung nas/ dmu sras 'khrul bu dbang ldan dang/ gnyan
lcam dkar mo gnyis su srid/ bya rgod du sprul nas bsdebs pa las/ stag gzig bon rgyal po
dang/ rgya gar chos kyi rgyal po gnis srid/ stag dang sprul nas bsdebs pa las/ li dang bal po
khrom dang gsum/ da zig nor gyi rgyal po dang bzhi srid/ rta ru sprul nas bsdebs pa las/
sgo'i mtshe'u bya tsha srid/ g.yag dang sprul nas bsdebs pa las/ sgo'i spu g.yag gnyan dkar
srid/ lug tu sprul nas bsdebs pa las/ sgo'i thug mo phrom phrom srid/ dmu rgyud thams cad
grol thabs lags/

phywa bu spyi gtsug rgyal ba des/ dung za dngul mo khab tu bzhes pa las/ phywa rabs
stag cha 'al 'ol srid/ phywa rab stag cha 'al 'ol des/ 'tshams za bya khyung ma khab tu bzhes
pa las/ phywa rabs mched bzhi srid/ phywa bla gram shing mna' zos pas brgyud chad/ 'od
de gung rgyal las yul sa'i lha tshogs grol ba yin/ phywa rje yab lha bdal drug des/lha mo
thang dang bsdebs pa las/ thug dkar bu dgu srid/ srin mo dang bsdebs pa las/ thug dmar bu
dgu srid/ gnyan mo dang bsdebs pa las/ gnyan tsha lhang lhang srid/ dmu mo dang bsdebs
pa las/ dbu tsha bcu gnyis srid/ phywa rje yab lha bdal drug la/ sras bu sum cu so gcig yod/
lnga 'bring nag gi chung ba de/ ting khri chen bar lha bya ba yin/ de la stabs sdug gi sha
mtshan bco brgyad yod/ spyi bo de'i gtsug rum na/ gser gyi mchod rten mtho gang yod/ zla
rgyas gyen la tshes 'dra yod/ spyan mig g.yas kyi g.yon gong na/ gser gyi nyi ma shar 'dra
yod/ spyan mig g.yon gyi g.yas gong na/ dung gi zla ba tshes pa 'dra/ rdzi ma gnyis gyi 'du
mdo na/ sme ba lung thang tsam gcig yod/ 'phrag pa g.yas kyi g.yon gong na/ gsas mkhar
go ma ru ring yod/ 'phrag pa g.yon gyi g.yas gong na/ shel gyi mchod rten dgu brtsegs yod/
brang gi rgyal mdo gong ma na/ stag mo sa mdor 'gying 'dra yod/ dal rtsib g.yas kyi g.yon
gong na/ spu dkar po de la 'dzun cig yod/ dal rtsib g.yon kyi g.yas gong na/ spu nag po la
'dzun gcig yod/ rkang pa g.yas kyi ngar gong na/ sbrul nag thur la skyus 'dra yod/ sa bdag

sde tshogs de las grol/ so gcig pa'i chung ba de/ srid pa sne phrom la khra yin/ yab kyi dgung nas mi brgyud spel ba btong ba la/ dgung rim pa bcu gsum gyi mar 'das nas 'ong/ sa ga dog drug tu phyin nas/ dmu skas them dgu them par/ ri rmog phor tsam gyi 'go la babs/ der bud med mdangs dang ldan pa gcig/ thags 'thag cing snang ba'i thags 'gor bsdad pa la/ bud med de'i zhal na re/ 'dir mi med yul na mi gcig bda'/ da nang gang gi yul nas 'ong/ do nub su'i can du 'gro/ de la srid pa sne khrom la khra'i zhal nas/ phywa rje yab lha bdal drug la/ sras sum cu so gcig yod pa las/ nga chung ba sne khrom la khra yin/ yab kyi dgung nas mi brgyud spel ba la btong ba yin byas tsa/ srin pos mthong nas rku bar byung/ bu med des thags de'i snas zan la/ sprel gcig byas nas kho skung nas bzhag/ srin pos khyod kyi thags 'go 'i mi de ga thal zer ba la/ bud med des ngas sprel 'di bas ma mthong zer/ srin pos spel de khyer nas thur la thal/ srin khyi rgyal po 'goror ma nyan/ bud med des thags bzung drang nas/ srin khyi kha la rgyab nas so bcag/ mig la rgyab nas mig bcar/ 'khang zhing thur du thal/ mi glud spel du gtong ba de nas srid/ bud med de'i zhal na re/ nga mo drin pho la che ba yin/ khyod pho drin mo la che dgos/ yu bu gnyis sprul pa sdeb dgos zer/ sprul pa bsdebs pa la/ 'thing po 'thing mig 'thing ge gsum du srid/ 'thing po chu gris shi/ 'thing mig me gris shi/ phywa lcam la bdud mda' phog/ srid pa rgyal bu 'thing ge des/ phywa lcam dkar mo khab tu bzhes pa la/ bod 'dzom la phrom srid/ dmu za khri ma dang bdebs pa las/ rgya khri la bzhes srid/ khri mo dang bsdebs pa las/ khri phrug hor srid/ dbyig sna ma dang bsdebs pa las/ bod dang 'jang dang mon dang gsum srid/ gnyan mo dang bsdebs pa las/sprel dang grum pa dred mong dang srid/ de mi min mi 'dra spun bzhi yin/ dus dang bskal pa de tsam na/ srid pa rgyal bu 'thing ge de/ rma kha bzhur yag bzhur kyi gong khar bsdad tsam na/ bod kyi pha rgan ja gsol zer/ rgyas yang pha rgan ja gsol zer/ hor gyis pha rgan ja gsol zer/ khong bu gsum las gcig gdam pa la/ khong gsum bar dme 'ong dogs nas/ pha ki na khyed gsum gang mgyogs can du 'gro yer/ de nas bod kyis mgyogs ja gsol byas tsa/ pha ni lham sgrog gis bcings nas shi zin 'dug/ de nas bod kyis zhal na re/ gson tshe zhabs tog ngas byas pas/ pha shi ba'i spur de nga la dbang zer/ khong gnyis gyis nged dbang zer nas/ dme 'ong la khad la thug tsa na/ stong pa gsum gyi pha rol nas/ stong gsum gshen lha 'od dkar bkugs/ srid pa gsum gyi pha rol na/ srid gsum gshen rab mi bo bkugs/ dbal ri zur gsum pho brang nas/lha bon stag la yar bzhugs bkugs/ pha mtshun smrang gis bgos/ ngang mo rgod kyi gshog pas brdab nas bgos/ khog stod mgo 'byar de phyogs gcig byas/ rked pa steng na mthe

bong bzhag pa de phyogs gcig byas/ khog smad steng na snying bzhags pa de phyogs gcig byas/ bdam spur de spu rgyal bod la yod/ bod kyis khog stod mgo 'byar bdams/ lus kyis gtso bo mgo yin bsam/ rang grub mchor rten rtsa ba na/ gshen rab mi bo spyan drangs nas/ shing sba snyug gnyis kyis me la bsregs/ li rgun gnyis kyis 'de gu bkyes/ mdo ba rta la bya ru btsug/ rta lug gnyis kyis btad yar byas/ bod kyis pha ro sbyin sreg blug pa dang/ rta lug gnyis kyis gtac yar de nas srid/ hor gyis rked pa mthe bzhag thob pa de/ zla ba'i lung pa zla bkra der/ pha ro bye ma'i nang du sbas nas mthe bong bzung/ hor gyis pha ro dong la bskyur pa de srid/ mda' nyag phran skyen pa de nas srid/ rgyas khog smad snying 'byar thob pa de/ khams kyis ra gya gru so der/ pha ro chu la 'phangs nas snying de bzung/ rgyas pha ro chu la 'phen pa de nas srid/ rgya nor snying che ba de nas srid/ mi 'phel che ba de nas srid/ rgya mi rabs gsum la 'phel ba'i tshe/ mod mi rabs gsum la rmongs pa la/ sngon gyi bon po gsum bkugs nas/ lha lug gro mo'i sog bal gyi ju tig sngon po la/ mo dmod nas mo gzhi dkar po'i steng du phabs/ rgya mi rabs gsum la 'phel ba'i tshe/ bod mi rabs gsum la rmongs pa ci yin/ g.yon gyi bco lnga'i dong rtse la mo btabs/ ci ltar byas na rmong pa grol byas pas/ bon po gsum gyis zhal na re/ khyod kyis pha mtshun rgya la shor ba 'dra/ pha mtshun len pa'i blo yod/ rmong pa de nas grol lo zer/ bod 'dzom la phrom des/ ngas nor chen po khyer nas e slu/ rku 'phrog byed nas e thob zer nas chas so/ nor la ma khyer dgu gcig khyer/ gser gyi shakya thub pa/ dngul gyi ston pa gshen rab/ g.yu'i snang ba 'od ldan/ tshom thom gyi slag pa dgu sbrel/ mu tig gi zhags pa 'dom dgu/ ldang dbyar mo the phrom gyi slag pa/ gnyan po khyung gi mchu sder/ gnam sa bshig pa' bu lu/ gas med sol ba'i rta mgo/ gzhan yang pha zog mang po zer/ de rnams rgya'i yul du khyer nas song/ rgya dbang po che la che ltos byas/ yu bu rgya bod hor gsum pha rgan gcig pa la/ pha ro bgos pas khyod la pha mtshun yod pa nga la ston/ nga skyo bsang byed/ bsang mchod gcig kyang byed/ phas bzhags pa'i nor zang zing mang po yod pa yang sbyin byas pas/ rgya dbang po che/ yu bu rgya bod hor gsum pha mtshun bgos pa la/ phas bzhag pa spun gcig nor bgos dang khyod/ lung pa chus bgos nyin dang srib/ ngas khyod la pha mtshun mi ston zer/ yang rgya dbang po chung ba'i can du song nas pha mtshun ston byas tsa/ rgya bod hor gsum pha ro bgos pa la/ ngas ni khyod la mi ston zer/ bod kyis nga la phas bzhag pa'i nor/ gser gyi shakya thub pa la sogs yod byas pas/ kho rgod nas he he zer/ bya rgod po rdzong brag gi rtse mo der/ sur shul gi ra ba dar gyi yol ba'i nang du/ pag shu gro dmar gyi nang du btum nas yod/ de la phyag tshal lo/

bskor ba gsum gyis/ bsang mchod gyis zer bar/ dga' nas he he byas/ khogcer bu la 'gro bcug pas/ khos de ltar byas par shes nas/ lung snying rnying pa gcig mchan khug tu bcug nas song/ lug snying mal du bzhag nas pha mtshun blang nas 'ong/ de'i nub mo rgya dbang po chung ba'i nag mo/ cog ro za lung chung des/ mdang rmi lam re ngan khyod kyi rogs de la pha mtshun shor ba e yin zer/ khos lta bar song tsa na/ de'i nub mo rmi lam de bas kyang ngan/ ri chen po rmang nas 'gyel ba rmis/ mtsho chen po gting nas skam pa rmis/ mos ded la song zer/ khos ded nas song/ rgya bod gnyis kyi mtsham na slebs/ ngas khyod la pha mtshun la skyo bsang byed bcug pa dang/ khyod kyis khyer ba 'dra/ mal du zhog la song zer/ yu bu rgya bod kyi chu pha ri na 'gro dang 'dun ma byed zer nas pha ri la song tsa/ zam pa chu la 'phang nas lan btabs pa/ rgya bod hor gsum pha rgan shis de/ rma kha bzhur yag bzhur kyi gong kha yin/ rang re spun gsum pha ro bgos sa de/ nyin gyi gad dmar steng thig yin/ nga bod kyis pha ro me la sregs de/ rang grub mchod rten rtsa ba yin/ hor gyis pha ro dong du 'jug sa de/ zla ba'i lung pa zla bkra yin/ khyod kyis pha ro chu la 'phen sa de/ khams kyi ra rgya gru so yin/ ngas khyod las pha mtshun thob sa de/ bya rgod po rdzong brag gi rtse mo yin/ rgya khyod kyang nga la ma nus na/ bod ngas kyang khyod la ma phod na/ byas pas rgya ngu zhing thur du thal/ bod rgod zhing 'ong nas/ gong gi lha bon gsum bkugs nas/ nyi ma dgu la mar sel byas/ nyi ma bcu gsum la yar sel byas/ gsas mkhar bcu gsum gyi kha rgyan bstod/ bod kyi rmong pa de nas grol/

bod 'dzom la phrom la sras khri tho chen po yod/ khri tho chen po de/ gnyan lcam dkar mo khab tu bzhes pa la/ sras gsum yod pa de/ che ba ldong/ 'bring ba dbra/ chung ba 'gru/ de nas dmu za khab tu bzhes pa la/ dmu tsha sga srid/ srin mo go zu can khab tu bzhes pa la/ sras gnyis yod de/ che ba dba'/ chung ba lda/ bod ma gsum bu drug bya ba yin/ pha rgan a myes khri tho chen po yin/ de lha ri bzhur po'i mthil na/ dung gi mdzo mo sman gnyis skyong/ nang nub zo ba gnyis brgyad bzhos/ a myes mdzo mo skyong ba la/ bdud kyi jag pa rkya bdun rgyugs/ mdzo mo sman gnyis ded nas song/ a myes bdud kyi gsod dogs nas/ dung gi sbal pa gcig tu rdzus/ a myes g.yas song g.yas nas bkag/ a myes g.yon son g.yon nas bkag/ a myes bkag nas 'gro ma bcug/ a myes de la thugs khros nas/ rked nas gri thung car kyis bton/ dung gi sbal pa'i rked la rgyab/ sbal pas tsi ku lan gsum btabs/ gnyan rgan de' snyan gyis thos/ a myes gnyan rgan dhe ba des/ khos nga'i bu mo bsad dgongs nas/ gnyan gyi gzer mda' nag po 'phangs/ a myes khri thog chen po bsad/ gdung drug bod kyi a bo gny-

an gyis bsad/ le lan nag po bdud la blang/ gdung drug bod kyi zhal na re/ nged kyi bdud la pha sha len bas zer/ gnyan la pha stong 'ded bas zer/ dus dang bskal pa de tsam na/ phywa bu spyi gtsug rgyal ba des/ mi dang gnyan gyi bar gzu byas/ da khyod gnyan gyis gdung drug pha stong 'jol cig byas/ gnyan gyis gdung drug pha stong 'jal ba la/ ldong la ldong lha rma phrom byin/ de g.yu brug zangs kyi ze ba can/ mtho mi mngon nam mkha'i dbyings na 'dug/ ldong dar phyug can kyi dgra bla byed par chad/ dbra la dbra mo dbra bkra byin/ bya khyung lcags kyi mchu sder can/ nam mkha' 'grim zhing gangs ri nyul/ dbra btsun dar can gyi dgra bla byed par chad/ 'gru la 'bri mo phrom phrom byin/ lha g.yag dbal gyi rwa co can/ 'gru la nyul zhing rdza ri 'grim/ 'gru dpa' ngar gyi dgra bla byed par chad/ sga la skar ma legs po byin/ gser stag mtshal gyi ri mo can/ khams gsum 'grim zhing sga la nyul/ sga phyugs dar can gyis dgra bla byed par chad/ dbal zla gnyis kyi stong skal la sher gyi ra skyes kham pa dang/ dung gi khyi mo dkar mo byin/ pha stong chung ba'i snying nad kyi/ gnyan la pha stong len zin ste/ bdud la pha sha nam len byas/ spun bzhi mi res rta re nyos/ ldong gis rgya'i gsal ba yang mdos nyos/ ldong bdud la pha sha len du song/ bdud kyi ' 'go mthong nas log/ de e log mi log kun gyis shes/ dbras sgo'i gsang rje yag pa nyos/ dbra bdud la pha sha len du song/ bdud kyi khyi skad thos nas log/ e log mi log kun gyis shes/sgas 'jang gi dmar nya nyal thang nyos/ bdud la pha sha len du song/ bdud kyi dud 'go mthong nas log/ e log mi log kun gyis shes/ 'grus hor gyi tril rje yag pa nyos/ bdud la pha sha len du song/ gser gyi dhan chen phyag na bsnam/ gnyan gyi ber sga sbrul mgo sa la len gsum brdab/ shar kun snang go gong khar phyin tsa na/ gnyan dmag mang po 'ub kyi 'dus/ 'gru'i brgyab rten lha mi mang pos byas/ bdud mkhar phye rdzong phabs/ bdud kyi mi nag gsus chen bsad/ bdud rje khyab pa lag ring btson du bzung/ bdud phrug mang po brag la brdab/ bdud chang gang gis thob pa de/ mi mi mchi ba'i bdud rtsi yin/ a lcag 'gru 'i dpa' chang byas/ bdud kyi dar nag zer ba de/ a lcag 'gru 'i dpa' dar byas/ dpa' dar zer ba de nas srid/ bdud kyi ngam stag skya bo bsad pa'i mgo de/ pho mo ldong la gnong phyd byas/ mnong phud zer ba de nas byung/ nag po bdud kyi rta sga de/ ...(chybi řádek)... se khyung dbra la dpa' zas byas/ dpa' bo'i dpa' zas de la zer/ ngam stag skya bo rtsib gshog g.yas pa de/ 'gru rje lha dbang thod dkar gyi stag ral rgyan can byas/ stag shar ba'i stag ral de nas srid/ ngam stag skya bo'i rtsib gshog g.yon pa de/ 'gru mo bzang yag ma'i stag phud byas/ sman bu mo'i stag

phud de nas srid/ ye srid nang gi khyung phrug de/ nu bo skal bces zas byas/ bu chung gi gces zas de nas srid/ de bdud la pha sha blang lugs yin/

Výklad o původu rituálu (*smrang / rabs*) „očistného omytí krví“ (*tshan khrus*)

Další části představí dvě ukázky „výkladu o původu“ (*smrang / rabs*), které se zdají být značného stáří. Oběma je společné to, že se objevují v rámci rukopisných souborů textů tradice *bönu* známých jako Katen, analogie buddhistického Tängjuru (*Bstan 'gyur / Bka' rten*).⁸⁷ Obsah těchto dvou textů nikterak nezahrnuje ústřední koncepty monastického *bönu* a naopak se v nich zmiňují i krvavé oběti, které jsou pro dnešní *bön* naprosto nepřipustné. Vše tak nasvědčuje tomu, že alespoň jádro těchto textů pochází z archaické a snad bezejmenné náboženské tradice zaříkávačů (*bon po*) z doby před vznikem systematizované tradice *bönu*, tj. před 10.–11. stoletím. Zároveň slouží i jako možné potvrzení o inspiraci monastické tradice *bönu* v archaických náboženských představách nebuddhistického Tibetu. Dochoval se ve sbírce textů monastického *bönu*.

Vzácným pramenem osvětlujícím roli archaických tibetských rituálů je rozsáhlý text tradice *bönu* známý pod názvem *Zibdži* (*Mdo dri med gzi brjid*). Ten pochází ze 14. století (kdy byl objeven jako „poklad“, *gter ma*) a lze ho považovat za pokus o utřídění množství nesouladných tradic již částečně systematizovaného *bönu*. V rámci systematizace je učení *bönu* rozděleno na „čtyři brány a pátou pokladnici“ (*sgo bzhi mdzod lnga*). Mezi oněmi „čtyřmi branami“ se objevují části nauk nazvané: Pönsä (*dpon gsas*), Černé vody (*chab nag*), Bílé vody (*chab dkar*) a Phänjul (*'phan yul*). Nejzajímavějším je z hlediska archaické literatury druhý z nich, tzv. Černé vody. Je to oddíl obsahující výrazy, kterým už dnešní vyznavači *bönu* často nerozumí. Zatímco ve zbylých třech se objevují zřetelné nauky inspirované buddhismem, v této části se objevuje také výklad k autochtonním ri-

⁸⁷ Nutno podotknout, že žádná edice Katenu (či bönistického Tängjuru) se nedochovala. To, o čem se zde zmiňuje, je rozsáhlá sbírka existujících komentářů sebraných v nedávné době, která se honosí stejným názvem, ale její obsah není vždy totožný s pečlivě editovanými texty tradičních Tängjurů či Katenů známými dnes jen z dochovaných katalogů. Je souborem vzácných textů, které neprošly žádnou ediční činností.

tuálům s leckdy archaickými prvky. Text *Zibdži* samotný pak objasňuje (srov. Snellgrove 1968):

*„Velký vykladač očistného bönu vznikání,
si ováže hlavu turbanem,
ústý vypije tekutinu žízně,
rukama předloží dary k obětování,
svými ústy zapěje výklad o původu specifickým hlasem,
nevhodné nástroje musí být odvrženy,
výklad o původu (smrang) musí být podaný pečlivě a v úplnosti,
moc Černých vod vychází z výkladu o původu,
moc Bílých vod vychází z manter,
mocí Pönsä je klenot,
a tak je pro Černé vody výklad o původu nejdůležitější záležitostí.“*

Důležitost tohoto „výkladu o původu“ je možné vztáhnout i k textům z Tun-chuangu, kde například ITJ 731 (*O koni a jaku*) lze považovat za výklad o původu, tento termín (*smrang*) se tam i v tomto smyslu objevuje.

Jedná se tedy o výklad, který ukazuje na funkci starého tibetského rituálu jako opětovného proběhnutí prvotní události. Bez znalosti výkladu o původu rituál samotný ztrácí smyslu. Většina dnešních rituálů v Tibetu je pod silným vlivem tantrického buddhismu a až na některé výjimky tyto rituály nepředpokládají znalost nějaké prvotní události.

Prvním představeným „výkladem o původu“ je text z rituálního cyklu dedikovanému božstvu Gekhö (*Ge khod*), tak, jak se objevuje v dnešní sbírce literatury *bönu*, známé jako *Katen* (*Bka' rten*, 242–4, folia 85–92; 143–2 folia 14–22; srov. Karmay 1994, str. 397; Norbu 1995). Osvětluje původ obřadu „očistného omytí krví“ (*tshan khrus / bkrus*), které texty rozlišují na „červené“ a tedy „krvavé“ (*tshan dmar*) a „bílé“ (*tshan dkar*). Texty k těmto rituálům jsou dnes vzácné. Objevují se však ojedinele i mezi texty dnešní buddhistické tradice *ñingma* (*rnying ma*, v rámci tzv. „severních pokladů“, *byang gter*), ty však nejsou příliš sdělné. Zmiňují sice také rozlišení na „červené“ a „bílé“ očistné omytí, ale zbytek textu je plný manter a je silně pod vlivem tantrického rituálu. Daleko podrobnější texty lze nalézt v rámci tradice *bönu*. Božstvo Gekhö je zmiňované i v ge-

nealogických mýtech předchozí kapitoly jako božstvo Žang-žungu (jako Gegö) a bylo pravděpodobně božstvem hory Kailás.

Tento zajímavý text býval pravděpodobně spojený s lokální tradicí zaříkávačů (*bon po*) dnes neznámého rodu Šale (*Shal le*). Celý soubor textů však opakovaně jmenuje horu Kailás a jezero Mánasaróvar (*Ma phang*) a je tudíž možné ho alespoň zhruba lokalizovat do této oblasti. Je obtížné ho nějak datovat, je to jeho styl a jednotlivé výrazy, co poukazuje na archaický původ. Je příkladem staré tradice zmiňované v textech *bönu* týkající se odříkávání různými hlasy (*gyer*, tj. zejména hlasy různé zvíře či ptáků) a rytmického předříkávání mýtu o původu (*smrang / rabs*). Tento důležitý prvek se s vlivem buddhismu vesměs vytratil, ale mohl ovlivnit dodnes trvající tantrické tradice a jejich způsoby recitace textů.

Níže přeložený text není psaný z pozice běžného člověka, ale náboženského specialisty s pevnou vazbou k jeho rodovým božstvům.

V závěrečné části textu se objeví výčet jednotlivých druhů krve zmiňovaných v mýtu a jsou uváděné spolu se specifickými znečištěními. Ta lze považovat za seznam činů, které tato tradice považovala za tabuizované a nepřípustné:

1. „Smíšení potu“ (tj. pohlavní styk) se vdovou
2. Ulehnutí se ženou, která zavraždila svého muže
3. Nošení oblečení nakaženého svrabem
4. Jezení jídla připraveného někým, kdo porušil sliby
5. Požívání koňského masa ze hřbetu
6. Dotek krvavé lidské mrtvoly rukou
7. Opuštění lokálních božstev *ñän* (*gnyan*) pro jiná
8. Vražda příbuzného
9. Narození dítěte po smrti otce
10. Incest
11. Znečištění ohniště

Mezi seznamem provinění se objeví také náznaky o pevné vazbě mezi zaříkávačem a jeho božstvy; seznam obecných provinění je tu rozšířený o ta, která se dotýkají pevné vazby zaříkávače (*bon po*) k jeho rodovým božstvům.

Překlad

[Rituál spojený s božstvem] Gekhö: odstranění jedů, bílé a červené očistné omytí a kouřová oběť vonných substancí

(*Bka' rten*, 242–4, folia 85–92; 143–2, folia 14–22; Karmay 1994, str. 397; Norbu 1995, str. 117–120)

Jestliže já, zaříkavač narozený v linii,
vzývám svá božstva,
ať nejsou divoká božstva znečištěna!
Když znečištění trvá dlouho,
řady bohů jsou pleněné démony *sin* (*srin*),
kraj lidí je obsazený démony *dü* (*bdud*),⁸⁸
démoni *de* (*dre*) a *sin* ve vzrušení pozdvihnou hlavy.

Kde vzniklo v minulosti znečištění divokého boha?
Divoký bůh si podmanil démony,
zázračně se proměnil v *garudu*,
podrobil si trojí svět,⁸⁹
zázračně se proměnil v mocného lva,
těla dokonalých tří dovedností,
zázračně se proměnil v hrdinného tygra,
s pruhy a s doupětem v nížině,
proměnil se v divokého jaka,
s ostrými a zářivými rohy,
podmanil si říši démonů *dü*,
zničil říši démonů *sin*,
a rozdrtil na prach říši démonů *dön* (*gdon*).

⁸⁸ Text Karmaye má *bcom* (zvítězit) narozdíl od *bcud* tohoto textu.

⁸⁹ V tomto případě má text poměrně nesmyslný zápis *sprul ba chung du sprul / chams gsum zil gyis non*. Karmayův text (*sprul ba khyung du sprull/ khams gsum zil gyi non*) dává více smyslu, a proto se ho v překladu držím.

Byl poslušný příkazů svého otce,
 ale jeho žena Jumänma, démonkyně *dü*,
 měla demony *dü* ráda,
 odešla do černého kraje démonů *dü*,
 zanechala svého malého syna hladového,
 muže opustila pro jiného,
 syn už nemohl snášet otcovy řeči,
 nesetkával se s matčinou péčí,
 zničil říši démonů *dü*,
 a zabil Mumän, [otcovu] ženu z démonů *dü*,
 otci na znamení [úcty],
 předal levou ruku démona *sin*,
 a stříbrný prsten,
 ohledně matky se otcovo srdce uspokojilo,
 připnul synovi „znak hrdinství“,
 a pečoval o syna jako matka,⁹⁰
 bohové byli pošpinění a ohroženi.⁹¹

Gekhö, podmanitel démonů *dü*,
 ukradl pár slunce a měsíce,⁹²
 vložil si je do pravé a levé tváře úst,
 a usnul v temném paláci devíti pater,
 krajem bohů se rozprostřela černá tma,
 sféra bohů byla znečištěna, sféra božstev *sä* (*gsas*) ponížena,⁹³
 uběhly dny a měsíce pošpinění a on se neprobudil,
 pošpinění trvalo měsíce a roky a on se stále neprobudil,
 démoni *dü* už téměř rozdrtili kraj bohů,
 sféru světa pokrývala temnota,

⁹⁰ V rukopisu je *sras la yum du 'tsho*, oproti Karmayovu *sras dang yab la 'tsho*.

⁹¹ Rukopis obsahuje *khram* namísto Karmayova *khrom*, které nepřekládá.

⁹² Měsíc zmiňuje jen Karmayova verze, v této chybí.

⁹³ Text obsahuje *smod* namísto Karmayova *sme*. Výraz *sä* (*gsas*) značí druh ochranných božstev.

množství božtev nezbylo než prohlásit na shromáždění:⁹⁴

Kdo bude schopný očistit Gekhövo pošpinění,
ten získá listinu stvrzující jeho magickou sílu a moc!
Nikdo však nepřišel, aby očistil Gekhövo pošpinění.

Až Kuči Mangke (*Ku byi mang ske*) pronesl:

„Já mohu Gekhövo pošpinění očistit.“

Se zlatým špičatým kloboučkem,
oblečený ve zlatý pláštík,
jede na pavouku,⁹⁵
pavoučí nitě mu slouží jako uzda,
tyglík plný roztaveného kovu,
nalil do ucha Gekhövi, který si podmanil démony,
Gekhö se probudil a zvednul hlavu,
pavouk mocně poskočil,
Kuči Mangke se polekal a omdlel,⁹⁶
Gokhö napětím povolil tvář,
slunce a měsíc vyklouzli z jeho pravé a levé tváře,
záře slunce a měsíce projasnila temnotu,
probuzením Gekhöa se projasnila říše bohů,
a Kuči Mangke povídá:
„Když je mé srdce tak účastné znečištění bohů,
hledám očistnou (*bsang*) tekutinu k předložení bohům,
pro ni bude v roh divokého jaka,
nalito třináctero krví s mocí nad znečištěním:
krev koně-hřebce s mocí nad znečištěním,

⁹⁴ Der *lha khams mang po mdun mar lus* (Karmay čte *der lha khams mang po 'dun mar 'idus*).

⁹⁵ Tento výraz je v originále *skyin bu khra bre*. Výraz je mi naprosto nejasný, ale Karmay bez vysvětlení překládá pavouk. Držím se tedy jen Karmayova překladu pro jistou pravděpodobnost. V následující větě se totiž objevuje výraz „pavoučí nit“ a „nit *skyin*“ (*ba thag skyin thag*) a snad proto Karmay usuzuje, že se jedná o pavouka. Podobný výraz *skyin gor* však označuje jistou ještěrku, ale není zřejmé, jak spolu souvisejí. Výraz *bu* je možné považovat za *'bu*, tedy „hmyz“.

⁹⁶ Zápis se poněkud liší od onoho v Karmayově textu: *skyin bu kha bre ngad kyi 'gyog/ ku byi mang ske brtab cig (?cing) brygal*.

krev křišťalového urostlého kozla s mocí nad znečištěním,
 krev nosorožce s mocí nad znečištěním,
 krev železnohlavého vepře s mocí nad znečištěním,
 krev tmavého býka s mocí nad znečištěním,
 krev bílého supa s mocí nad znečištěním,
 krev divokého jaka s mocí nad znečištěním,
 krev bílého sněžného rysa s mocí nad znečištěním,⁹⁷
 krev a žluč velkého medvěda s mocí nad znečištěním,
 krev laně⁹⁸ a jelena s mocí nad znečištěním,
 krev vrcholu prvotní modrosti (nebe) s mocí nad očištěním,⁹⁹
 těmito třinácti druhy krve s mocí nad znečištěním,¹⁰⁰
 byly omyty znečištěné Gekhövy ruce,
 bylo očištěné uzrání [činu] pošpinění vraždou matky,
 sféře světa byla předložena očistná tekutina (*tshan*),
 očištěním Gekhōa byli očištěni divocí bohové,
 ať jsou očištěny všechny říše bohů,
 ať jsou očištěny výkladem o znečištění od Šelecchy!¹⁰¹

Já, zaříkávač zrozený v linii,
 vzývám svá božstva,
 zpívám výklad o původu,
 tluču do bubnu světa vznikání,
 nepatrný zaříkávač [má hlavu] ovázanou turbanem,
 jeho ohydná tvář je pomazaná rumělkou,
 ať nejsou divoká božstva pošpiněná!
 Když znečištění trvá dlouho,

⁹⁷ V textu se objevuje *gangs byi*, což nedává smysl. Přikláním se tedy ke Karmayovu *gangs g.yi*, „sněžnému rysu“.

⁹⁸ Tib. *sngas (rngas)*, popisováno jako načervenalý jelen s dlouhými rohy.

⁹⁹ Karmay nachází obdobnou frázi z jiného textu, která obsahuje i slabiku *khra* („pták sokolovitého druhu“), nicméně jeho i zde užitý originální text ji opomíjí.

¹⁰⁰ V tibetských textech bývá výčet udávaný v celkové hodnotě naznačující celistvost. Zmiňuje se tedy třináct druhů krve, ale ve skutečnosti je jmenováno jen jedenáct.

¹⁰¹ Šeleccha (*Shel le tsha*) je evidentně jméno autora textu.

řady bohů jsou pleněné démony *sin*,
 kraj lidí je obsazený démony *dü*,¹⁰²
 démoni *de* (*dre*) a *sin* ve vzrušení pozdvihnou hlavy,
 přemohu a vyhladím démony *dön* navrchu,
 přemohu a vyhladím démony *dön* vespodu,
 přemohu a vyhladím jakékoliv jedovatce,
 barbarské démony *dü* a *sin*,
 přemohu a vyhladím démony *theurang* (*the'u rang*) a *gyalsen* (*rgyal bsen*),
 ať nejsou divocí bohové znečištěni!
 zmocni se mého těla,¹⁰³
 požehnej mou řeč,
 ať má mysl dojde síly,
 oblékni mě v pevný pancíř,
 poskytni mi ostré zbraně!

Gekhö tho tho!

Sä wer tho tho!

Sä ge tho tho!

Mumar tho tho!

Muting tho tho!

Gekhö khodo ramo!

Šelo tho tho!

To bylo přivolání [božstva].

Swó! Božstvo spodního Žang-žungu,
 neochabuj v pozornosti, neochabuj v pozornosti!
 Gekhö , se svým veškerým doprovodem, podmaniteli démonů *dü*,
 co se týče první existence, ta je z říše Počátku (*ye*) a bytí,
 jeho vznik je ze světla a paprsku,

¹⁰² Text Karmaye má *bcom* (zvítězit) narozdíl od *bcud* tohoto textu.

¹⁰³ Podle čtení Karmayovy verze: „Dodej mému tělu moc“.

jeho zázračný projev je z ledovce a jezera,
 jeho vyvstání je z drahocenného vejce,¹⁰⁴
 jeho zázračným vzhledem je divoký jak,
 jeho místem sestupu je kraj Žang-žungu,
 přišel být bojovným božstvem mladých zaříkávačů rodu Šel,
 sestoupil do svého vnějšího nositele – jaka,
 sestoupil do svého vnitřního nositele – drahocenného zlata,
 obětinou pro něj jsou jak a ovce,
 ochraňuje čistou přísahu,
 jeho výtvozem je bílá lilie (*tso*) a kapky vody,¹⁰⁵
 potlačil démony *dü* a *sin*,
 (... fol. 21)

odvržení osobního božstva a přijetí jiného,
 takové pošpinění smývá krev supy,
 pošpinění přísahy božstvu,
 to smývá krev sokola vrcholu prvotní modrosti,
 porušení přísahy božstvu,
 toto pošpinění smývá krev koně-hřebce,
 smíšení potu se vdovou,¹⁰⁶
 takové pošpinění smývá krev kozla,
 ulehnutí se ženou, která zavraždila svého muže,¹⁰⁷
 toto pošpinění smývá krev sněžného rysa,
 nošení oblečení nakaženého svrabem,
 toto pošpinění smývá krev vepře z pohřebiště,
 jzení jídla připraveného někým, kdo porušil sliby,
 toto pošpinění smývá krev divokého jaka,
 požívání koňského masa ze hřbetu,

¹⁰⁴ *Brtol ni rin chen rgung la brtol*, fol. 19, řádek 5. Slovo *rgung* považuji za chybný zápis *sgong*, vejce.

¹⁰⁵ Tato věta je nejistá: *bsgrub ni rtso dang thisu* (? *thigs su*) *bsgrub*.

¹⁰⁶ Text obsahuje výraz *mun nag mo*. Význam je nejistý (viz Norbu 1995, str. 263, pozn. 80)

¹⁰⁷ *Tib dme rag mo*, cf. Karmay 1994, str. 391, Norbu 1995, str. 263.

toto pošpinění se smývá krví hnědého vola,
 dotek rukou krvavé lidské mrtvoly,
 toto pošpinění smývá krev medvěda,
 opuštění divokých lokálních božstev *ñän* (*gnyan*) pro jiná,
 toto pošpinění smývá krev jednorohého nosorožce,
 urážku divokého boha (*Gekhö*),
 toto pošpinění smývá krev jelena.

Tyto druhy krve s mocí nad znečištěním ať smyjí,
 jakékoliv znečištění prohřeškem,
 otisky poskvrn vraždy příbuzného, narození dítěte po smrti otce, incestu,
 poskvrny znečištění ohniště,
 ulpělé otisky nepravostí,
 otisky poskvrn, jedy a další,
 nás provádějících kněží a zaříkávačů (*gshen bon*),
 příbuzných mistrů (*dpon gsas*), bratrů a sester,
 ochraňujících božstev,
 mužských i ženských členů rodin.

Transliterace textu

Ge khod kyi dug phyung dang tshan dkar dmar spos bsang bcas¹⁰⁸

*bdag rgyud du skyes pa'i bon po yis/ rigs kyi lha bdar na khungs kyi smrang gyer ro/ lha
 rgod ma gnol zhig/ mnol ba yun ring na/ lha gral srin gyis 'phrog/ mi yul bdud kyis bcad
 (K bcom)/ 'dre srin mgo lo rgod/ sngon lha rgod mnol ba gar srid na/ lha rgod bdud 'dul
 de/ sprul ba chung (K khyung) du sprul/ chams su (K khams su) zil gyis non/ rtsal chen
 seng ger sprul/ rtsal gsum lus la rdzogs/ dpa' rngam stag tu sprul/ ris bkra shul du tshang/
 kho (K khong) mo 'brong du sprul/ru zer dbal du 'phro/ bdud khams dbang du bsdus/ srin
 khams cham la phab/ gdon khams rdul du brlag/ yab kyi bka' ma bcag/ bdud za g.yu smin*

¹⁰⁸ Transliterace textu následuje čtení verze zastoupené v dnešním Katenu (*Bka' rten*, 143–2, folia 14–22).
 Písmeno K v závorkách označuje různocnění verze užitě v překladu S. G. Karmaye (Karmay 1994).

(K sman) mas/ bdud la dang sems byas/ bdud yul nag por song/ sras bu chung la skam/ stong pa gzhon (K stang po gzhan la) la bor/ pha ngag bus ma theg/ yum du zhal ma mtsho (K 'tsho)/ bdud khams cham la phab/ bdud za bzung smin gsad (K g.yu sman bsad)/ srin lag.g.yon pa dang/ dngul dkar sor gdug (K gdub) gnyis/ yab la rtags su phul/ yab kyi yum la snying tshim (K tshims) bdar/ sras la dpa' rtags bkon (K bskon)/sras la yum du 'tsho (K sras dang yab du 'tsho)/ lha dang dme la khram (K khrom [corr. phrom]) shor ro/ bdud 'dul ge khod kyi/ nyi zung (K nyi zla) zung gcig brkus/ mkhur phug (K khug) g.yas dang g.yon du bcug/ mun Khang dgu rim nang du nyal/ zlha yi yul du mun nag 'thib/ lha khams mnol la gsas khams smod (K sme)/ zhag mnol zla ma sad (K zhag mnal zlar ma sad)/ zla mnol lo ma sad (K zla mnal lor ma sad)/ lha khams bdud kyi rlag ma khad (K lha khams bdud kyi rlag la khad)/ 'jig rten khams na mun pa 'thib/ der lha khams mang po mdun ('dun) ma 'dus/ ge khod mnol bsang sus nus skad/ mthu dbang yig tshang bzhin no skad (K sbyin no skad)/ge khod mol (mnol) bsang ma mchis so (K mnol bsang nus ma mchis)/ ku byi mang ske'i zhal na re/ ge khod mnol bsang ngas nus skad/ gser gyi zha chung glad la bskor (K sre mong va lcam slag pa gyon/ gser gyi zhva chung klad la gyon)/ gser gyi slag pa sku la gsol/ skyin bu khra bre (K kha bre) rta la zhon/ ba thag skyi thag srab kyi(s) bsrag/ khro chu khol ma go ro gang/ bdud 'dul ge khod sna bar blugs/ ge khod sad pas dbu yar btegs/ skyin bu kha bre ngad kyi 'grog (K dred kyi 'dug)/ ku byi mang ske brtab (K brdab) cig brgyal/ ge khod zhal nas rgod cig shor/ nyi zla mkhur khug g.yas dang g.yon nas shor/ nyi zla shar nas mun pa dangs/ ge khod sad pas lha khams bsal (K dangs)/ ku byi mang ske'i zhal na re/ lha la mnol shor snying re na/ lha la mnol bsang tshan gsol 'tshal/ der kho (K khong) mo 'brong gi ru skyog su/ mnol thub khrag sna bcu gsum blugs/ mnol thub gyi ling rta yi khrag/ mnol thub shel gyi ra skyes khrag/ mnol thub bse'u ru gcig khrag/ mnol thub dur phag lcags mgo'i khrag/ mnol thub ba (K ban) glang smug po'i khrag/ mnol thub bya rgod dkar mo'i khrag/ mnol thub kho (K khong) mo'i 'brong gi khrag/ mnol thub gangs byi (K g. yi) dkar mo'i khrag/ mnol thub dom dred khrag dang mkhris (K 'khris)/ mnol thub rngas dang kha sha'i khrag/ mnol thub ye tse sngon mo'i khrag/ mnol thub khrag sna bcu gsum gyi(s)/ ge khod dme lag de la bkrus/ ma bsad sdig dang rnam smin dag/ 'jig rten khams na tshan gsol bas/ ge khod bsaang bas lha rgod tshang(s)/ lha khams thams cad tshang(s) gyur cig/ shel le tsha (K tsa) yi dme bshad tshang//

bdag rgyud du skyes pa'i bon po yi (K yin)/ rigs kyi lha bdar ro/ khung(s) gi smrang gyer ro/ srid pa'i rnga brdung ngo/ bon chung thod kyi bstod/ bzhin ngan mtshal gyi(s) byug/ lha rgod ma mnol zhid/ mnol ba yun ring na/ lha gral gyi 'phrog/ mi yul bdud kyi(s) bcud (K bcom)/ 'dre srin mgo lo rgod/ bdag ya gdon 'dul tu cha (K bdag yas gdon 'dul du chas)/ ma (K mas) gdon 'dul du cha (K chas)/ srin can 'dul du cha (K chas)/ bdud srin mu stegs 'dul du cha (K bdud dang mu stegs 'dul du chas)/ the'u rang rgyal bsen 'dul du cha (K chas)/ lha rgod ma mnol cig (zhig)/ bdag gis sku la dbang gyur (K bdag la dbang bskur) cig (zhig)/ gsung la byin phob cig/ sems la ngar thob cig (zhig)/ sra ba'i go bskon (K go gyon) cig (zhig)/ rno ba'i (K ba) mtshon thogs cig (shig)/ge khod phro phro/ sad rge phro phro/ mu mar phro phro/ mu ting phro phro/ ge khod khor ro ram mo/ shel lo phro phro// de ni dpyan drangs te//

// bso ma g.yel ma g.yel zhang zhung mar gyi lha/ bdud 'dul ge khod 'khor bcas rnam/ dang po srid ni ye dang yod las bsrid/ grol ni 'od dang zer las grol/ sprul ni gangs dang mtsho las sprul/ brdol ni rin chen rgung (sgong) la brdol/bsdus ni kho mo 'brong la bs-dus/ bab ni zhang zhung yul du bab/ shel gyer dar ma'i dgra lhar byon/ phyi rten dbal gyi g.yag la babs/nang rten rin chen gser la babs/ mchod ni g.yag dang lug gis mchod/ bsung ni gtsang ma'i dam tshing bsungs/ bsgrub ni tso dang thigs su bsgrub/ btul ni bdud dang srin po btul...(fol. 21)

...yi dam spong len byas pa na/ mnol thub bya rgod khrag gis bkru/ dam tshig lha la mnol ba na/ ye rtse (khra) sngon mo'i khrag gis bkru/ dam tshig chags nyams shor ba na/ mnol thub gyi ling khrag gis bkru/ mun nag mo dang rngul 'gres na/ mnol thub ra skyas khrag gis bkru/ dme rag mo dang mal cig na/ mnol thub gangs byi'i (phyi) khrag gis bkru/ ya ma can gyi gos gyon na/ mnol thub dur phag khrag gis bkru/ nyams pa can gyis zas zos na/ kho ma 'brong gi khrag gis bkru/ khas rta sha bshul mo zos pa na/ bse glang smug po'i khrag gis bkru/ lag pas mi ro dmar la rag pa na/ mnol thub dom dred khrag gis bkru/gnyan rgod bzhag len byas pa na/ bse'u ru gcig khrag gis bkru/ lhod thub chod byas pa na/ ringas dang kha sha'i khrag gis bkru/ bdag cag sgrub pa'i gshen bon dang dpon gsas mched dang lcam dral dang/ mgon pa'i lha srung thams cad dang/ nang mi yon bdag pho mo la dme mug nal gyi bag sgrib dang/ mkhon 'thab gzhob kyi sgrib

pa dang/ bag chags sdig sgrib dug la sogs/ mi gtsang nyams pa ci mchis pa/ mnol thub
khrag sna rnam kyis bkru/...

Výklad o původu rituálu Příprava jačího rohu proti nepřátelům

Další z textů představující „výklad o původu“ je z rituálního cyklu zhruba 36 dochovaných textů, ve kterých se objevuje vždy v názvu titul „Příprava jačího rohu proti nepřátelům“ (*G.yag ru dgra chos*). Tyto jednotlivé texty měly být objevené jako „poklad“ (*gter*) v Centrálním Tibetu u hory Zangzang (*Zang zang ri*) na západ od dnešního města Žikace. Jejich objevitelem byl Pönsä Khjungö Cal (*Dpon gsas khyung rgod rtsal*, nar. 1175).

Obr. 18: Divoký jak (malba v klášteře Segön, Ngawa, foto: autor 2007)

Vybraný text je z oněch 36 výjimečný tím, že obsahuje právě „výklad o původu“. Ten je zajímavý v mnoha ohledech. Nejprve tím, že přináší verzi mýtu o prvotní válce mezi božstvy a démony. Ta zůstává být v tibetském prostředí v povědomí dodnes, avšak většinou pod indickým hávem jako líčení bojů mezi asury a bohy (dévy) indického původu, objevuje se i v jiném znění v eposu o Gesarovi, a nakonec opět v jiné podobě v líčení života bájně zakladatelské postavy bönu Šenraba Miwo, či ve výše přeloženém genealogickém mýtu o původu tibetského císaře.

Nicméně tato níže přeložená verze je výrazně odlišná. Líčí stvoření světa ve dvou protipólech. Nejprve byla z bílého vejce stvořena „dobrá“ říše nazvaná Počátek (*Ye*) či Přání (*Smon*). Má vlastního vládce, pevnost, bohatství, božstva a kněze (*gshen*). Poté byla z černého vejce stvořena démonická říše Ngam (*Ngam/Ngams*), opět se svým vládcem, pevnostmi, zbraněmi, atp.

Následuje podání o tom, jak démoni vtrhli do říše Počátku či Přání. Kněz dané říše pak jen velmi stručně popisuje rituál „uvěznění duší nepřátel“ (*dgra bla brub*) do jačího rohu za pomoci lebek a kostí jiných zvířat. Zmiňuje se i černá koza se starým oblečením na hřbetě a ke krku přivázanými srdci jaka, prasete a kozy. To vše má odvrátit „náhlou smrt“ (*gri kha*). Duše nepřátel jsou uvězněné v jačím rohu a za pomoci daného rituálu je zničena démonická říše.

Toto líčení vyvolává otázky o původním významu „válečných božstev“ (dnes zapisovaných *dgra lha*), která se v dokumentech z Tun-chuangu objevují zapsaná jako *dgra bla*, tedy „duše nepřátel“. Podle daného mýtu by se zdálo, že původní význam „válečných božstev“ spočíval ve spoutání „duše nepřátel“ (*dgra bla*) a její následném rituálním užití proti nepřátelům samotným.

Mimo „válečných božstev“ se tu objevují zmínky o božstvu Šugön (*Shug mgon*), o jejichž roli toho dnes mnoho není známo, ale zdá se, že šlo o jeden z druhů „válečných božstev“.

Níže přeložený text je i příspěvkem k vysvětlení silné a dodnes přítomné tibetské tradice podání o boji mezi démony a božstvy, spojené například i s běžným zvoláním Tibeťanů v horských průsmycích: „Bohové vítězí! (*lha rgyal lo!*)“.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Obecný výklad k „válečným božstvům“ a anglický překlad tohoto textu viz Berounský 2009.

Překlad

Příprava jačího rohu proti nepřátelům: Krátký (rituál) uvěznění nepřátel Šugönem a proměny jačího rohu v mocnou zbraň náhlé smrti

Kje kje!

My kněží dnes,

uctíváme a odměňujeme mocného Šugöna (*Shug mgon*),

po uctění a odměnění Šugöna,

ho snažně žádáme o zajetí duší nepřátel – démonů,

snažně ho žádáme o zničení oddílů nepřátel působících zločiny,

také ho snažně žádáme o spoutání oddílů démonů překážek,

žádáme ho, aby odseknul roh toulajícího se démona – jaka.

Kde byli nepřátelé-démoni uvěznění v minulosti?

V čase před vznikem světa,

v otci – duši nebes,

vzniklo moře činu,

v matce – duši země,

vzniklo moře vody,

z pěny vzešlé z obou moří,

povstalo jediné lasturové vejce,

vejce prasklo a rozpadlo se,

vznikla z něj země – jak je rozlehlá!

čtvercová Země Přání (*Smon pa'i yul*) vznikla,

vznikla na Počátku (*Ye*) – jak je rozlehlá!

Její pevnost, ta nebyla vystavěna – jak vysoko stojí!

v této nádherné pevnosti Přání do výše se tyčící,

sídlí pán jménem “Král prvotního přání” (*Ye smon rgyal po*),

jeho synem je “Princ přání – zázračný syn” (*Smon sras 'phrul bu*),

jeho ženou je “Bílá žena přání” (*Smon lcam dkar mo*),
jejich ochráncem (*kha dzin*) je “Kněz Počátku – završené moci” (*Ye gshen dbang rdzogs*),

vlastní poklady perel a křišťálu,
božské nástroje svoření: buben a plochý zvonek,
vlastní paterou zbroj a zbraně válečných božstev (*sgra bla*),
a souputníky zrození s lasturovými náušnicemi,
čtveřici sourozenců; mužských božstev; a válečná božstva.

Válečné božstvo je železný sokol,
božstvo životní síly je lasturový garuda,
dejte říši Přání prospívat!

Pokud jde o nepřátele a protivníky,
v onom období a čase,
ve zbytcích období ohně,
ve zbytcích po období vody,
ve středu zbytků po období živlů,
se objevilo černé uhelné vejce,
vejce prasklo a rozpadlo se.

Vznikla nestvořená rozlehlá země “Ngam devíti částí”,
vznikl nevystavěný “Kraj devíti pevností Ngam” tyčící se do výše,
vznikl pán říše Ngam “Hbitý” (*Ngam rje rtsol po*),
jeho syny je devět bratrů; princů říše Ngam,
jeho ženou je “Dunting – žena říše Ngam” (*Ngams bza' dun ting*),
jejich ochráncem je “Černý kuň – zaříkávač říše Ngam” (*Ngams bon rta nag*),
vlastní mulu “Skvělý válečný oddíl” (*Dre'u nag dpung bkra*) jako své bohatství,
černého psa říše Ngam s železnou hlavou,
černého uhelného sokola říše Ngam,
černého jelena říše Ngam s chlupy naplněnými krví,
vlastní rozličné zbraně a brnění říše Ngam.

Od oné doby a onoho času,
dostal pán říše Ngam “Hbitý” zlovolný nápad,
vedl svou armádu do říše “Přání”,
pronesl: “Lidé a bohatství pevnosti ‘Přání’ musí být přepadeni!
princ říše ‘Přání’ musí být zabit a paní říše ‘Přání’ musí být přepadena!”

Krutý pán říše Ngam “Hbitý”,
jede na mule “Skvělý válečný oddíl”,
v ruce třímá černý prapor říše Ngam,
vede krutá vojska říše Ngam,
vojska dorazila do kraje “Přání”.

V onom období a onom čase,
měl “Král prvotního přání” sen,
zdál se mu šířící se požár od hory na východě,
zdálo se mu rozbourené moře na severu,
zdál se mu zvířený černý vítr na západě,
zdálo se mu krupobití a plískanice na jihu,
zdáli se mu vrčící a vyjící vlci,
zdálo se mu, že lasturový sokol je vážně poraněn,
maje takové chmurné sny špatných znamení,
pán říše “Přání” počátku stvoření,
požádal o provedení věšteckého rituálu (*gto*) a prozkoumání (*dpyad*),
ochránce “Kněze Počátku – završené moci”,
zaříkávač “Kněz Počátku” pronesl:
“Zdá se, že do našeho kraje bohů a lidí,
dorazila vojska říše Ngam,
zdá se být rozvířený černými démony říše Ngam,
zdá se, že mávají zbraněmi říše Ngam,
zdá se, že nepřátelé – démoni říše Ngam povstali,
zdá se, že náhlá smrt z říše Ngam je rozvířená,

navrhují zmocnit se kamene duše (*bla rdo*) říše Ngam,
nic jiného nepomůže.”

Poté “Kněz Počátku – završené moci”,
vytvořil tři řady *gsas* (?),
vzal buben, plochý zvoněk, lasturu a v pevnosti je navršil na sebe,
vztyčil kopí s prapory jako nositele (božstev),
kopí s prapory nesla válečná božstva,
vytvořil mocné kamenné mohyly (*gsas mkhar*) v dobrém množství,
a vykonal obřad “odměnění” k Šugönovi tří světů existence,
levým rohem jaka,
kostí vlka s kolenem,
lebkou psa „Šerá temnota“,
lebkou prasete s dlouhou čelistí,
a lebkou černé kozy,
se zmocnil duší nepřátelských démonů a uvěznil nepřátele do dutin,
prokrel nepřátele ukládaje [jejich duše] do dutin,
staly se zbraní náhlé smrti nepřátel,
ke krku černé kozy náhlé smrti s červenou látkou,
byla přivázána srdce kozy, prasete a jaka,
její hřbet pokrylo staré oblečení,
stala se mocnou zbraní náhlé smrti nepřátel.

“Kněz Počátku – završené moci”,
se obrátil na přátelského mocného boha:
“Půjč nám mocného pána vojevůdce z bytostí *ñän* (*gnyan*)!”

Zlovolný pán říše Ngam “Hbitý”,
“Dumting Karma, paní říše Ngam”,
poskvrněný princ říše Ngam “Zhoubné poskvrnění”,
černý pes říše Ngam s železnou hlavou,
černý uhelný sokol říše Ngam,

černá mula “Skvělý válečný oddíl”,
 černý jelen říše Ngam,
 celé zlovolné vojsko říše Ngam,
 bylo dobře zajato a spoutáno,
 zatlačeno kopytem koně,
 koza náhlé smrti s červenou látkou,
 odrážela zpět rozrušení démonů náhlé smrti,
 a potlačila boj zabíjejících nepřátelských démonů,
 byli uvězněni do šeré temnoty jačího rohu,
 a odráželi zpět mocné zbraně náhlé smrti,
 nepřátelé byli uvězněni do dutiny nepřátel,
 nepovstávejte, démoni náhlé smrti!
 nepřátelští démoni byli potlačeni a říše Ngam zničena,
 říše Přání dále prospívala.

Transliterace textu

(Dpon gsas khyung rgod rtsal, objevitel, Katen 185–65, fol. 835–844 ; Berounský 2009)

G.yag ru dgra chos kyis shug mgon dgra brub chung ba gri kha mtshon bsgyur zhes bya ba bzhugs so//

kyai de ring gshen po bdag cag gis/ shug mgon stobs chen yar brngan 'tshal/ shug mgon stobs chen yar brngan pas/ dgra sri bla ni bzung yang 'tshal/ nyes byed dgra dpung bshigs kyang 'tshal/ gnod byed bgegs dpung bcing yang 'tshal/ srin g.yag khams pa'i rwa bcad 'tshal/ sngon tshe dgra sri brub pa gar srid na/ srid pa'i sngon gyis dus tsam nas/ gnam gyi ya (=yab?) bla ru/ las kyis (kyi) rgya mtsho srid/ sa yi ma bla ru/ chu yi rgya mtsho srid/ mtsho gnyis lbu ba 'khrungs pa las/ dung gi sgong nga gcig tu srid/ sgong nga bcag cing rdol ba la/ yul cig srid pa rgya re che/ smon pa'i yul ni gru bzhi srid/ ye nas srid pa rgya re che/ mkhar ni ma brtsigs dpang re mtho/ smon mkhar brtse mtho ldem pa der/ rje bo ye smon rgyal po bzhugs/ sras ni smon sras 'phrul bu yin/ lcam mo smon lcam dkar mo yin/ kha 'dzin ye gshen dbang rdzogs yin/ bkor du mu tig shel du mnga'/ srid pa'i lha cha rnga gshang dang/ sgra bla'i go mtshon sna lnga bdog/ skye rog dung rna dkar po dang/ pho lha

sgra bla mched bzhi yin/ sgra bla lcags kyi bya khra yin/ srog lha dung khyung dkar po yin/
smon khams dar la rgyas par shog/ dus dang bskal pa'i de tsam na/ de yi 'thab zla dgra bo
ni/ bskal pa me yi rjes shul dang/ bskal pa chu yi rjes shul dang/ 'byung ba'i rjes shul snying
ma la/ sol sgong nag po gcig tu byung/ sgong nga chag shing rdol pa la/ ma srid rgya che
ngams yul gling dgu srid/ ma brtsigs rtse mtho ngam mkhar dgu rdzong srid/ rje bo ngams
rje rtsol po srid/ sras ni ngams sras spun dgu yin/ lcam mo ngams bza' dun ting yin/ kha
'dzin ngams bon rta nag yin/ bkor du dri'u (dre'u) nag dpung bkra mnga'/ ngams kyi khyi
nag lcags mgo dang/ ngams kyi sol khra nag po dang/ ngams kyi sha ba nag po'i spu mtshal
gang pa dang/ ngams kyi go mtshon sna tshogs mnga'/ dus dang bskal pa'i dus tsam nas/
ngams rjes (rje) rtsol po'i gdug sems kyis/ smon pa'i yul du dmag drangs pas/ smon mkhar
mi nor phrog dgos zer/ smon sras bsad la smon lcam phrog dgos zer/ gdug pa'i ngams rjes
(rje) rtsol po de/ dre'u dpung bkra' (bkra) 'og nas zhon/ ngams kyi dar nag lag na thon/
gdug pa ngams kyi dmag drangs pas/ smon pa'i yul du dmag byung ste/ dus dang bskal pa
de'us (de) tsam na/ ye smon rgyal po rmi lam la/ me ri shar nas mched pa rmis/ rgya mtsho
byang du lhud pa rmis/ rlung ngan nub nas 'tshub pa rmis/ skyi 'dangs (skyin thang) lho
nas 'bebs pa rmis/ spyang ku ngur zhing mdur ba rmis/ dung khra la nyes ngan pa rmis/
rmis lam mo ngan sog brtsub (sogs rtsub) pas/ srid pa ye rje smon pa yis/ kha 'dzin ye gshen
dbang rdzogs gnyer/ gto dang dpyad du zhus pa la/ ye gshen bon gyi zhal na re/ 'o skol
lha mi yul shed du/ ngams kyi dmag 'dren 'ong ba 'dra/ ngams bdud nag po g.yos pa 'dra/
ngams kyi mtshon cha 'gul ba 'dra/ ngams kyi dgra sri langs ba 'dra/ ngams kyi gri kha 'gul
ba dang/ 'di la gzhan ma ci kyang mi phan pas/ ngams kyi bla rdo bzung 'tshal lo/ gsas gral
mthun gsum bca'/ rnga gshang dung slang mkhar du brtsigs/ mdung dang dar la brten yar
byas/ sgra bla mdung dang dar la brten/ gsas mkhar gnyan po rab bgrangs byas/ srid pa
gsum gyi shug mgon brngan/ g.yag ru g.yon pa dang/ spyang khu gru mo dang/ khyi thod
mun 'thib dang/ phag thod 'gram ring dang/ ra nag thod pa rnames/ dgra sri bla bzung dgra
dong nang du brub/ dgra dong dmod byad nang du bcug/ gri kha mtshon so dgra la bsgyur/
gri ra rog po lhan dmar la/ ra snying phag snying g.yag snying mgul du btag/ na bza' gos
rnying rgyab tu skon/ gri kha mtshon so dgra la bsgyur/ ye gshen dbang rdzogs kyis/ mgon
skyabs sdong grogs lha la zhus/ mthu mgon dmag dpon gnyan la (las) g.yar/ gdug pa ngams
rje rtsol po dang/ ngams za dun ting skar ma dang/ ngams sras grib bu grib ngan dang/

*ngams kyi khyi nag lcags mgo dang/ ngams kyi sol khra nag po dang/ ngams kyi dre'u nag
dpung bkra dang/ ngams kyi sha ba nag po dang/ gdug pa ngams kyis (kyi) dmag tshogs
rnams/ zung su bzung la chings su bcings/ ku rub rta rmig 'og tu mnan/ gri ra rog po lhan
mar (dmar) la/ gri bdud g.yos pa bzlog cing bsgyur/ dgra sri gri sri 'khrug pa mnan/ g.yag
ru mun 'thib nang du brub/ gri kha mtshon kha bzlog cing bsgyur/ dgra dong nang du dgra
bo brub/ gri bo gri sri ma ldang cig/ dgra sri mnan pa'i ngams khams cham la phab/ smon
pa'i lha khams dar la rgyas/*